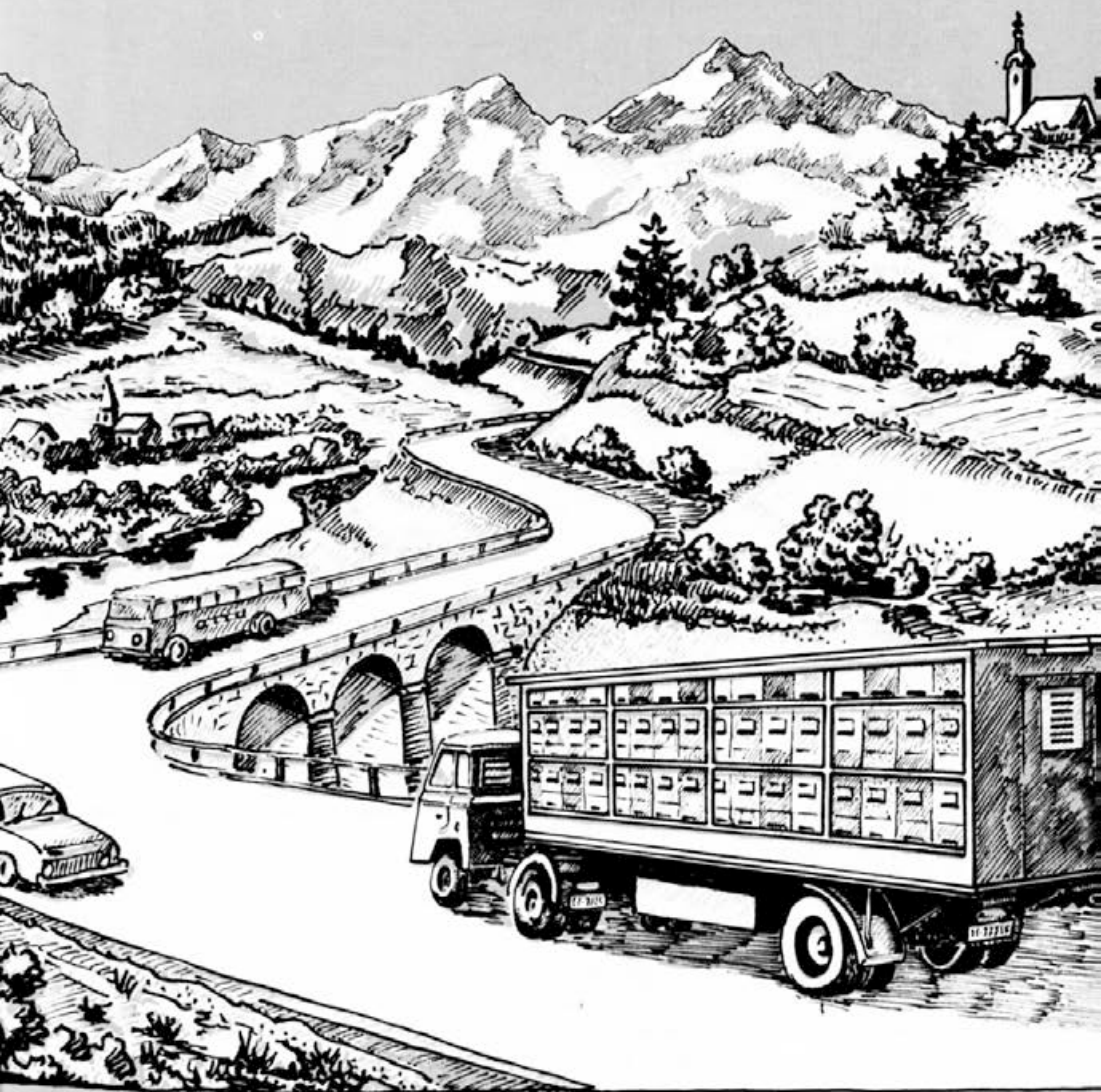

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Št. 1

1. januar 1977

Leto 79

VSEBINA

Dr. Jože Benigar: Novoletne želje in spodbude	2	Faktorji, ki vplivajo na izločanje nektarja	30
Inž. Ludvik Klun: Priprave za pridobivanje cvetnega prahu	4	Boj proti afriškim čebelam s pomočjo matičnikov kranjske čebele	31
Dipl. vet. Jože Bergant: Izšla je knjiga »Bolezni in zastrupitve čebelje družine	7	Julij Mayer: (pr.) Vrednost matic	29
Rudi Orešnik: Ne zapostavljajmo čebelarkega pribora	9	M. B. Nikelson: Avstralija	32
Maryan Alber: Ali boste v rumenem valu poslednjič zaplavale?	11	ZA ČEBELARSKE KROŽKE	
Tone Nared: Čebelarjeva opravila v januarju	14	Irena Klinar: Čebelarški izlet na Gorenjsko	33
Dr. Miroslava Lolin: Prvi primer varoatoze ugotovljen v naši državi	15	Ivan Medved: Čebelarški krožek »Engelberta Rataja«, Laško	33
Živko M. Stanislavljavič: Zimski »pregled« čebeljih družin	21	Miran Jernejčič: Postal sem čebelar	34
Dr. A. Harnaj: Sodobna čebelarstva tehnologija v Ameriki (prevod Julij Mayer)	22	IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA	
Lojze Kastelic: Kako uskladiti pridelovanje čebeljih pridelkov	24	Ludvik Kramberger: Čebelarstva družina Negovo-Videm je zelo aktivna	35
J. Mesquide: Lokalne populacije čebel II (pr. B. Kovič)	26	Spodbuda čebelarstvu	35
NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA		OSMR TNICE	
Tilka Jamnik (pr.) Uporaba plastičnih vrečk za zimsko in dražilno krmljenje	29	BILTEN MEDEX d. e. kooperacija Aleš Mižigoj, dipl. oec.: Združevanje dela in sredstev za delo — pot nadaljnje afirmacije naše samoupravne ureditve	18
Franosko čebelarstvo	30	Mitja Vošnjak: Čebela v svetu beta-trona, gamatrona in kobaltove bombe	19

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 150,00 din, ga prejemaajo zastoj.

Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II.

Izdajateljski svet: Dušan Svára, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Slander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: inž. Jože Babnik, inž. Ludvik Klun, inž. Anton Krajnc, Martin Mencej, Anton Rems, prof. Edi Senegačnik, dr. Nežka Suoj.

Glavni urednik: Janez prof. Mihelič, odgovorni urednik: inž. Ludvik Klun.

Odgovorni urednik Biltena — Medex — exp. imp. Maks Gregorc.

Letna naročnina za nečlane 160,00, za tujino 200,00, za člane čebelarških organizacij drugih republik 100,00 dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-18636. Telefon: 20-208.

Zunanja stran ovitka delo Vilja Kožarja.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala Tiskarna Ljubljana v 6800 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.

**SREČNO IN MEDENO 1977
ŽELIMO VSEM ČLANOM
IN NAROČNIKOM**

**ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV
SLOVENIJE
IN UREDNIŠTVO
SLOVENSKEGA ČEBELARJA**

NOVOLETNE ŽELJE IN SPODBUDE

DR. JOŽE BENIGAR

»Srečno in USPEŠNO novo leto« smo si želeli, kot običajno ob začetku leta 1976 tudi mi čebelarji in je zato prav, da pogledamo kako so se skozi pretečeno leto naše želje izpolnjevale in izpolnile.

Lani smo zabeležili glede donosa medu katastrofalno, lahko bi rekli, enkratno slabo letino, saj se slabše ne spominjajo niti najstarejši naši čebelarji. Letos pa z veseljem ugotavljamo, da je bila bera med najobilnejšimi, če že ne najobilnejša v zadnjih letih.

Upajmo, da nam tudi 1977. leto ne bo preskopo odmerilo donose in bomo lahko nekoliko dvignili število čebeljih družin, ter izboljšali gospodarsko zmožljivost čebelarjev.

Zaradi dobre letine se je povečalo zanimanje za čebelarjenje med mladino in že zapažamo v naših vrstah nove čebelarje, željne ne samo koristi — temveč tudi znanja, kar nam dokazuje veliko popraševanje prav mladih čebelarjev po čebelarski literaturi. Pozivam starejše izkušene čebelarje, da s svojim znanjem in izkušnjami pomagajo mlajšim, zlasti začetnikom, da jim neuspehi zaradi neznanja ne bi vzeli korajže in volje že na samem začetku.

Kakor so bili po eni strani uspehi čebelarjenja plodni, pa po drugi ne moremo tega v enaki meri trditi tudi za čebelarsko organizacijo. Bili so sicer tudi tu doseženi določeni rezultati, vendar ne v taki meri, kot smo jih načrtovali in kot bi bili nujni za ustreznejšo rast čebelarstva na sploh in za izpolnjevanje vseh nalog oziroma reševanje vseh perečih problemov.

Glede reorganizacije čebelarskih družin in društev moramo ugotoviti, da nismo uspeli v celoti, nekaj zaradi stare miselnosti, nekaj pa zaradi subjektivnih ali boljše rečeno prestižnih razlogov. V glavnem so v duhu zakona o društvih vse organizacije sprejele nova pravila

in se na novo registrirale. Par družin pa, ki niso izpolnile zakonskih obveznosti, so organi za notranje zadeve skladno z zakonom razpustili.

Na področju vzgoje in izobraževanja čebelarjev in čebelarskega naraščaja smo dosegli nedvomno določene uspehe.

Delo komisije za čebelarske krožke po šolah se je razvijalo po načrtih in uspehi so tu, saj imamo danes pri nas že 55 krožkov, ki so dokaj aktivni in bomo tako prav gotovo dobili čez čas nekaj novih mladih čebelarjev.

Tako potrebna in dolgo pričakovana knjižica o čebeljih boleznih nam je končno prišla v roke po zaslugi tiskovnega sklada pri ZČDS oziroma jo že lahko dobijo vsi, ki jo želijo. Menim, da je tako po strokovni kot po oblikovni plati zelo dobra in koristna in bo spodbuda za izdajanje drugih tovrstnih knjižic, s katerimi si bomo lahko širili in dopolnjevali znanje, ki je za čebelarjenje potrebno in nikoli dovolj veliko.

Tudi kulturno-literarno in seveda ne nazadnje strokovno delo, tj. »200 let pisane slovenske čebelarske besede« je nedvomno velik dosežek čebelarske organizacije. Ne bi bilo prav, če tu ne bi podčrtali zaslug iniciatorjev za tiskanje te knjige, tj. tovarišem iz prejšnjih vodstev ZČDS, sodelavcem in predvsem avtorjem ter urednikom in še prav posebno RISU, ki je finančno omogočila izdajo dolgo pričakovane in kulturno pomembne ter na področju čebelarstva edinstvene izdaje.

Posluževali smo se tudi drugih oblik izobraževanja (predavanja, tečaji ipd.) in to zelo uspešno predvsem po zaslugi nekaterih izredno delavnih društev in družin. Vendar moramo priznati, da so tu še premalo sistematsko in organizacijsko izdelani programi izobraževanja, kar je nedvomno velika pomanjkljivost.

Tekom leta so se pojavili različni glasovi in mnenja glede vzreje čiste kranjske čebele in odbire čistih rodov, kot tudi glede križanja in vrednosti bastardov. Predvsem so nekateri čebelarji opozarjali na dobre plati italijanke v pogledu ekonomičnosti oziroma donosa. To vprašanje, predvsem priobčevanje nekaterih člankov, je precej razburilo duhove naših čebelarjev, kot da gre za nova stališča vodstva ZČDS, kar naj bi potrjevalo dejstvo, da smo dovolili objavo v Slov. čebelarju. Uredniški odbor Slovenskega Čebelarja je res objavljaval mnenja posameznikov ali bolje rečeno njihova zapažanja, vendar s primernim pojasnilom. IO ZČDS pa je v svojih razpravah jasno povedal, da BOMO PRI NAS OSTALI TRDNO NA STRANI VZREJE KRANJSKE ČEBELE in bomo spreminjali tozadevna stališča samo na osnovi znanstvenih izsledkov in dognanj.

Kot dokaz tej trditvi naj služi dejstvo, da pripravljamo organizacijo vzrejnega centra za kranjske čebele (Apis. carnica) pod pokroviteljstvom Api-mondije in v sodelovanju s SPOJ — in da smo tudi v osnutku zakona postavili strogo kontrolo in prepoved uvoza tujih pasem čebel.

Da bi izpolnili obveznosti glede standardizacije panjev, pa tudi zato, ker pri nas danes nimamo na razpolago tozadevnih načrtov in opisov za AŽ panj, je naša komisija za tehnologijo in čeb. opremo, izdelala vso dokumentacijo in načrte, seveda po predhodnih posvetovanjih z vidnimi strokovnjaki čebelarji in izdelovalci panjev.

Naloga glede čebelarskega zakona je le napol izvršena. Izdelali smo osnutek zakona in ga dali Republiškem sekretariatu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Po proučitvi našega osnutka so nam predlagali, naj bi temeljna določila prišla v zakon o zatiranju in preprečevanju bolezni pri živalih in v zakon o pospeševanju proizvodnje. Vsa podrobnejša določila pa naj bi na osnovi

zakonsko določenih temeljnih določil reševali z zakonskim predpisi in odredbami. Na ta način bomo prej prišli do zakonske ureditve naše problematike. V omenjenih dveh zakonih pokrivamo vse interese čebelarstva in menimo, da je v našem interesu sprejeti in podpirati to pot.

Še je bilo izvršenih nekoliko drugorazrednih nalog, kar je koristilo našim čebelarjem in čebelarstvu na sploh.

Manj srečno roko pa smo imeli pri najpopularnejši, oziroma po mnenju čebelarjev, najvažnejši nalogi, tj. preskrbi s cenejšim sladkorjem za zimsko krmljenje. Vse obljube, da bo to vprašanje rešeno že v letu 1976, so ostale neizpolnjene. Za silo smo rešili problem s havariranim sladkorjem, vendar je bilo nekaj zelo neprijetnih, celo žaljivih kritik in celo sporov.

V bodoče bomo to »hvaležno in sladko« nalogo prepustili občinskim zvezam, da rešujejo one to vprašanje, bolje in hitreje seveda, če bodo dane možnosti. Nikakor pa ne nameravamo prenehati z akcijo in zahtevo, da se to vprašanje reši sistemsko in načrtno, da bomo tako lahko ustregli vsem željam in potrebam.

Še večje težave kot pri preskrbi s sladkorjem, smo imeli in jih še imamo z dograditvijo čebelarskega doma na Brdu pri Lukovici, ki naj bi služil kot materialna in prostorska osnova za delo in razvoj čebelarskega izobraževalnega centra (ČIC). Ne bi tu navajal oziroma ponavljal znanih dejstev in sklepov raznih organov ZČDS in čebelarskih organizacij na terenu.

V želji, da bi izpolnili željo VEČINE, smo povečali in »pomladili« gradbeni odbor in objavili poziv za zbiranje sredstev, ki so potrebna za dograditev tega objekta. Želim, da bi ob letu lahko sporočil slovenskim čebelarjem veselo vest, da je čebelarski dom zgrajen in bi ga lahko izročili namenom, za katere je bil načrtovan in grajen. Menim, da so ekonomski (finančni) pogoji pri če-

belarjih letos ugodnejši, kot nekaj let nazaj in da bo naš poziv uspešen.

Naj zaključim svoje novoletno sporočilo našim čebelarjem z željo, da bi bilo leto 1977 uspešnejše kot letos, bera pa vsaj podobna letošnji. Pozivam vas, da se še bolj požrtvovalno lotite reševanja problemov in z vsemi silami podprete akcije, ki jih bomo organizirali za ustrezno izvrševanje nalog in načrtov in za hitrejši razvoj čebelarstva

pri nas. Predvsem pozivam, da vsi bolj temeljito razmišljamo o oblikah združevanja naših skupnih sil in proizvajalnih sredstev, da bi dosegli večje uspehe pri ustvarjanju in širjenju naše materialne osnove in da bi čebelarstvo hitreje našlo pravo mesto v naši družbeni skupnosti.

Vsem hvala za sodelovanje in koristne napotke ter srečno, zdravo in sladko novo leto 1977.

PRIPRAVE ZA PRIDOBIVANJE CVETNEGA PRAHU

INZ. LUDVIK KLUN

Čebelarjenje na enem kraju le še tu in tam v Sloveniji daje zadovoljive pridelke medu, zato se marsikateri čebelar, ki čebel ne prevaža na pašo, znajde pred izbiro, ali opustiti čebelarjenje in se lotiti česa bolj donosnega, ali pa korenito spremeniti delo in čebelariti na enega ali več čebeljih pridelkov, ki so za dano podnebno pašno področje najbolj primerni.

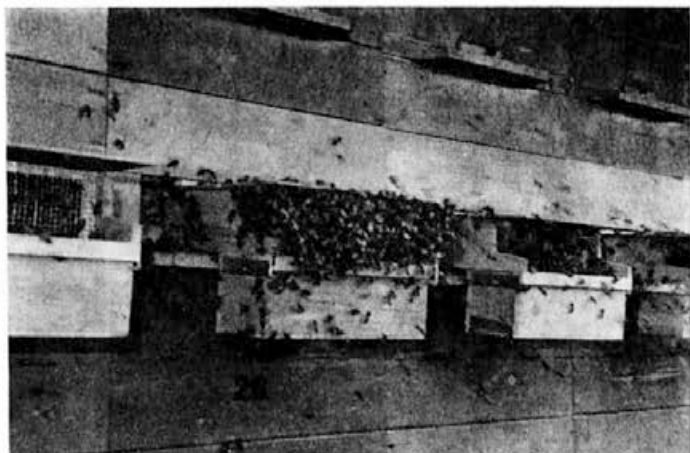
Za pridobivanje cvetnega prahu so v Sloveniji dobre možnosti. Naša dežela je hribovita z velikim bogastvom različnega cvetja in z različno dobo cvetenja, imamo gozdove z zelo dobrimi pelodonosnimi drevesi, med katerimi sta najbolj poznana javor, brest in domači kostanj. Tudi strupenih škropiv v hribovitih krajih za zdaj še zelo malo uporabljamo in ne nazadnje imamo nekaj podjetij, ki odkupujejo in predelujejo cvetni prah.

Za pridobivanje cvetnega prahu uporabljamo smukalnik, ki ga je leta 1937 iznašel dr. Farrar iz ZDA. Po njem so poglavitne značilnosti smukalnika prevzeli čebelarji po vsem svetu. Danes se tudi najbolj izpopolnjen smukalnik zelo malo razlikuje od prvotnega.

Delovanje smukalnika je dokaj preprosto. Ko gre čebela s koškom obnožine skozi okroglo ali kvadratno odprtino, ki je komaj tako velika, da se

prevleče skozenjo, si ob njej osmuka koške in ti padejo v nastavljen predalček. Oboje je vdeleno v ustrezno ohišje, ki je prilagojeno temu, kam smukalnik namestimo. Po tem namreč razlikujemo smukalnike v dnu panja, pod krovom ali pa na sprednji steni panja. Kljub temu, da je za smukanje prahu vseeno, kje je postavljen, pa ima vsak položaj svoje posebnosti, ki jih velja omeniti. Razlikujemo smukalnike, ki so vgrajeni v panj in tiste, ki jih pritrdimo na sprednjo steno panja. Smukalniki v panju so zavarovani pred dežjem in zmikavti, medtem, ko so na steni panja bolj izpostavljeni. Smukalnik v dnu panja daje najbolj nečist cvetni prah, ker pada v predalček tudi drobir satja in drugi odpadki medtem, ko smukalnik pod krovom, močno ohlaja panj, saj pomeni dodatno zračenje panja. Zato ga manj uporabljajo. Najpogostejši je smukalnik na sprednji steni panja. Tak smukalnik je tudi najbolj preprosto izdelati. Pritrdimo ga lahko na spodnjem, srednjem ali zgornjem žrelu panja. Posebno učinkovit je smukalnik v srednjem delu panja, to je v sredini plodišča, kajti prav tu imajo čebele najkrajšo pot do zalege, kamor prinašajo obnožino. V takem primeru je smukalnik enak za nakladne in za AŽ panje, le da je treba pri sled-

**Slika 1. Ob dobri
pelodni paši
se smukalniki,
ki imajo premajhno
prepustnost, zamašijo.
Foto: avtor.**

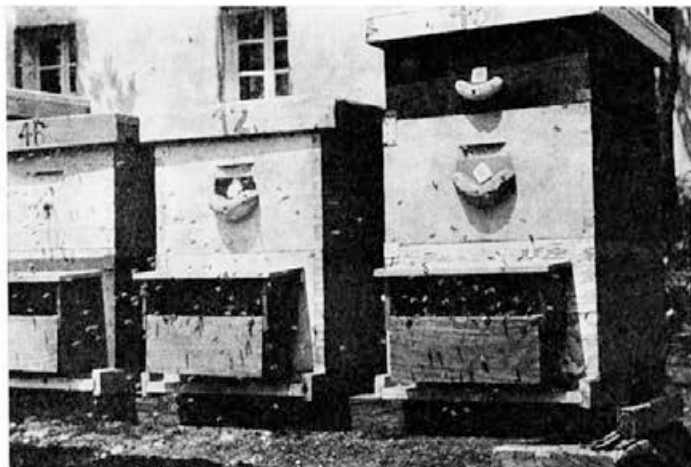

njih v sredini prednje stene plodišča izvrtati še dodatno okroglo odprtino 25 mm premera in vanjo vstaviti plastično cev, da čebele ne prehajajo v prostor med obema stenama. Smukalnik pritrdimo tako, da dno predalčka sega do spodnjega žrela. Tako je spodnje žrelo manj vidno, pa ga je mogoče uporabiti za izletavanje čebel iz panja, s čimer močno povečamo prepustnost smukalnika. Spodnje žrelo rabi tudi za izlet trotoev, prezračevanje panja in odnašanje drobirja ter mrtvic, medtem ko skozi smukalnik čebele predvsem prihajajo v panj. Seveda moramo tedaj, ko nastavljamo smukalnik, spodnje žrelo za nekaj dni zapreti, da se čebele dodobra uletijo skozi smukalnik. Prepustnost smukalnika močno povečamo, če vgradimo plastične prozorne cevke v zgornje žrelo ali na smukalno mrežico, kajti čebele ne najdejo vhoda skozi cev, ki moli iz panja, medtem ko jih pri izletavanju zvabi svetloba, ki prihaja skozi cev v panj. Če prepustnost smukalne mrežice ni dovolj velika, se smukalnik pri izdatni pelodni paši zamaši in ga moramo odstraniti, drugače visijo čebele v grozdih na bližnjih drevesih, ker ne morejo v panj. V svetu večinoma uporabljajo smukalne mrežice, ki imajo približno 300 prehodov. Boljša od pletene žične mrežice

je preluknjana pločevina ali plastika z okroglimi odprtinami, velikimi 4,6 do 5 mm. Kakšno odprtino izberemo, je odvisno od tega, kaj želimo predvsem pridobivati. Če želimo predvsem cvetni prah, uporabimo manjši premer, če pa pričakujemo tudi medenje, izberemo večjega, da ne zmanjšamo pridelka medu, saj se čebele ob prehodu skozi mrežico zadržujejo dlje.

Smukalnike namestimo na vse panje naenkrat, drugače odhajajo čebele s koški obnožine v sosednje panje. Posebno velja to za panje v čebelnjakih. Smukalno mrežico dodamo šele naslednji dan, ko se čebele privadijo novemu prehodu v panj.

Pomembna je tudi velikost in izvedba predalčka za prah. Predvsem moramo poskrbeti, da je dovolj zračen. Zato prekrijemo dno predalčka s prezračevalno mrežico. Predalček sam pa izdelamo iz mehkega lesa. Popolnoma neuporabna je plastika ali pločevina, ker se na notranji strani navlaži in pokvari cvetni prah. Ponavadi je prostornina predalčka 2—3 kubične decimetre. Če pa do čebelnjaka nimamo daleč, je predalček lahko manjši, ker ga praznimo pogosteje. Posebno velja to za standardne panje AŽ, ki imajo smukalnik vgrajen v dnu panja in je zato predalček manjši.

Slika 2. Prepustnost smukalnika povečamo, če usmerimo čebele ob izletavanju skozi spodnje žrelo.
Foto: avtor.

Poleg ustreznega smukalnika je še vrsta drugih dejavnikov, ki vplivajo na pridelek cvetnega prahu. Najpomembnejši je gotovo paša. Med naše najboljše plodne paše sodijo poleg omenjenih še spomladansko resje, vrba iva, regrat, sadno drevje in jesensko resje. Pomembna je tudi zaščita panjev pred vetrom. Če je čebelnjak izpostavljen vetru, nosijo čebele v panj manjše koške obnožine, ker bi jih veliki ovirali pri letenju. Posebno skrbno je treba zavarovati prostor pred panji, ker so tam zaradi majhne hitrosti letenja čebele najbolj izpostavljene vetru. Čebele tudi ne letijo po cvetni prah tako daleč kot po medičino. Zato na enem kraju ne sme biti preveč panjev.

Odločilno vlogo pri uspešnem pridobivanju cvetnega prahu ima mlada plodovita matica. Čimveč je zalege, tem več cvetnega prahu potrebuje družina.

Če prah odvezemamo, se nabiralna vne-ma poveča, da lahko družina zadovolji svoje potrebe. Upoštevati moramo, da čebele ne nabirajo cvetnega prahu tako kot medičino, ki je naberejo toliko, kolikor jim to dovoljuje paša in moč družine, temveč samo toliko, kolikor ga potrebuje družina za krajše obdobje svojega razvoja.

Ko se družina pripravlja na rojenje, matica zmanjša zaleganje. Družina potrebuje manj cvetnega prahu, zato ga čebele tudi manj prinašajo; manjši kupček cvetnega prahu v predalčku nam zgovorno pokaže, da se družina pripravlja na rojenje. Pri rojenju in preleganju moramo še posebej paziti, da odstranimo smukalno mrežico, ker v prvem primeru matica ne more izleteti z rojem, v drugem pa se ne more oploditi. Zato so pri čebelarjenju na cvetni prah družine pogosto brezmatične.

(Radijsko predavanje)

OBVESTILO

Cebelarska družina Ig prireja celodnevni program izobraževanja in vzgoje, ki bo v nedeljo, 9. januarja 1977 po naslednjem časovnem razporedu:

8.—10. ure — predavanje in problemski debatni razgovor, v prostorih Mladinskega doma na Igu,

10.—18. ure — čebelarska razstava v starih prostorih osnovne šole na Igu. Otvoritev razstave bo ob 10. uri.

Vljudno vabljeni!

Odbor

IZŠLA JE KNJIGA »BOLEZNI IN ZASTRUPITVE ČEBELJE DRUŽINE«

JOŽE BERGANT, DIPL. VET.

Pred kratkim je izšla knjiga z naslovom »Bolezni in zastrupitve čebelje družine«. Izdala in založila jo je Zveza čebelarских društev Slovenije kot drugi zvezek »Male čebelarjeve knjižice« iz sredstev tiskovnega sklada, za katerega prispevajo svoj delež vsi slovenski čebelarji in sofinanciranjem Kmetijskega inštituta Slovenije.

V slovenščini je to prva knjiga, ki obravnava tako obširno in sistematično zdravstveno varstvo čebeljih družin. Knjiga je razdeljena v štiri dele z naslovi: bolezni, predpisi, zastrupitve in zavarovanje.

Prvi in najboljše del »Bolezni čebelje družine«, je napisala dr. Nežka Snoj, dipl. vet. z Veterinarskega zavoda Slovenije. V uvodu tega dela so opisane biološke lastnosti in značilnosti čebelje družine, ki jih moramo upoštevati pri ugotavljanju, zdravljenju in preprečevanju raznih bolezni. Na naslednjih straneh najdemo tabelo: Pregled bolezni čebelje družine, v kateri so po abecednem redu našteje vse bolezni. Za vsako bolezen najdemo v tabeli glavne podatke: povzročitelja, kje le-ta živi, glavna znamenja bolezni in kako bolezen zatiramo. Tu so našteje vse bolezni od najbolj znanih, kot so nose-mavost in pršičavost, pa do bolezni, za katere večina čebelarjev še ni niti slišala. V nadaljevanju je vsaka bolezen, ki je v tabeli, obširno opisana in tu bomo našli vse, kar je potrebno vedeti o posamezni bolezni. Opisani so tudi nekateri škodljivci čebeljih družin. Na koncu tega dela je še točno navodilo, kako pošiljamo vzorce sumljivega materiala (čebele, zalego, satje) v laboratorijsko preiskavo.

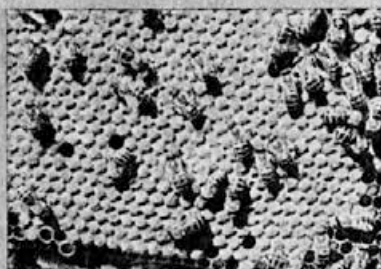
Drugi del knjige ima naslov »Predpisi o zdravstvenem varstvu čebeljih družin«. Napisal ga je Rado Tomšič,

dipl. vet. iz Republiške veterinarske uprave.

Tu nam avtor pojasnjuje pomen in način zdravstvenega varstva čebeljih družin pred kužnimi boleznimi. Zdravstveno varstvo pred kužnimi boleznimi je zaradi svojega posebnega pomena na področju Jugoslavije urejeno s Temeljnimi zakonom o ukrepih za pospeševanje živinoreje in o zdravstvenem varstvu živine. Na področju Slovenije je Temeljni zakon dopolnjen z republiškim zakonom o ukrepih za pospeševanje in zdravstveno varstvo živali in vsakoletno odredbo o preventivnih ukrepih proti določenim kužnim boleznim. Vse ukrepe, ki so predpisani v teh zakonih in se morajo izvajati ob pojavu kužnih bolezni in pri prevažanju čebel, najdemo tu natančno opisane in razložene.

V času izida knjige je izšel tudi Zakon o varstvu živali pred kužnimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo (sept. 1976), obenem pa je prenehal veljati Temeljni zakon o ukrepih za pospeševanje živinoreje in zdravstveno varstvo živali. V pripravi pa je tudi novi republiški zakon o ukrepih za pospeševanje živinoreje in zdravstvenega varstva živali. Zato lahko pričakujemo nekatere spremembe pri postopkih in ukrepih o zdravstvenem varstvu čebeljih družin, s katerimi se bodo morali seznaniti čebelarji ob izidu novih zakonov.

V tretjem delu knjige so opisane zastrupitve čebeljih družin. Poglavje o varstvu čebel pred zastrupitvami s kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin je napisala Miljeva Kač, dipl. ing. agr. iz Hmeljarskega inštituta v Žalcu. O kemičnih analizah ostankov pesticidov v čebelah pa piše dr. Jerica Cencelj, dipl. ing. chem. iz Kmetijskega inštituta Slovenije.

BOLEZNI IN ZASTRUPITVE ČEBELJE DRUŽINE

Naslovna stran nove
knjige, ki bo čebelarjem
omogočila bolje spoznati
bolezni in zastrupitve
čebelje družine.

V tem delu knjige je obdelan problem, ki je za čebelarje zelo pereč. To so razne zastrupitve s kemičnimi sredstvi. V posameznih poglavjih najdemo lahko razumljive opise — biološko-fizioloških lastnosti, ki so pomembne pri zastrupitvah:

- najpogostejših vzrokov za zastrupitve;
- strupenosti pesticidov za čebele;
- znakov zastrupitev čebel s pesticidi;
- kako ugotovimo, če so čebele zastrupljene;
- ukrepov za varstvo čebel pred zastrupitvami in zakonske predpise o varstvu čebel pred kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin.

Tu je tudi tabelaričen pregled pesticidov, v katerem lahko najdemo za vsak pripravek njegovo strupenost in nevarnostni indeks za čebele in kakšna je njegova uporaba.

V posebnem poglavju nam dr. ing. Cenceljova objasni postopek kemične analize ostankov pesticidov v čebelah, ki je potreben ob uveljavljanju odškodnine ob raznih zastrupitvah. Ta del knjige je zanimiv in koristen tudi za sadjarje, saj v njem lahko najdejo navodila kako in s katerimi sredstvi naj škropijo, da pri tem ne bodo škodili čebelam oziroma čebelarjem. S posebnim zanimanjem ga bodo prebrali čebelarji, ker bodo lahko ugotovili, da se uporaba kemičnih sredstev v sadjarstvu

in čebelarjenju ne izključujeta oziroma se lahko dopolnjujeta, če le škropijo pravilno, ob pravem času in uporabljajo primernih kemičnih sredstev.

Zadnji, četrti del knjige z naslovom »Osnove zdravstvenega varstva čebel in gospodarske varnosti čebelarjev«, je napisal Peter Gubanc, dipl. vet. iz Zavarovalne skupnosti SAVA Ljubljana. Tu so opisani postopki veterinarske preventive in zavarovanja. Zavarovanje je namreč tisti postopek, ki v veliki meri omogoča ekonomsko sigurnost čebelarjenja.

Razen čebelarjem, bo knjiga lahko služila tako študentom kot diplomantom biotehnične fakultete, ki se sre-

čujejo s čebelarstvom. Posebej je važno, da se z vsebino knjige seznanijo vsi čebelarji, ki želijo imeti močne družine. Pogoj za močno družino je namreč zdrava družina. To pa bomo imeli le, če vnaprej upoštevamo vse ukrepe, s katerimi preprečujemo bolezni oziroma zastrupitve. V kolikor pa se nam neka bolezen oziroma zastrupitev pojavi, pa je važno, da jo čimprej spoznamo, zdravimo oziroma zatiramo in preprečujemo njeno širjenje. Da pa bomo to lahko naredili, pa moramo o boleznih in zastrupitvah tudi sami nekaj vedeti. Vse to pa bomo zvedeli iz knjige, ki je pred nami in je izredno koristno branje za vsakega čebelarja.

NE ZAPOSTAVLJAJMO ČEBELARSKEGA PRIBORA

RUDI ORESNIK

Nisem nedovzeten za napredek v čebelarstvu, sledim novim tehnologijam, mehanizaciji ter uporabi čebelarskega pribora, zato ni vseeno, s čim čebelarji razpolagamo.

Kamorkoli me zanese pot izven domačega kraja ali ožje domovine, ne morem, da si ob prostem času ne bi ogledal, kaj imajo v dotičnem kraju novega iz čebelarskega področja. Obšel sem večino prodajaln s čebelarskim priborom v naši širši domovini, žal pa vedno občutil razočaranje.

Nisem slutil, da bom isto razočaranje doživel, ko sem letos v času mednarodnega kmetijskega sejma v Novem Sadu obiskal razstavljeni prostor Zveze čebelarjev Jugoslavije. Tu sta svoje izdelke razstavljali dve proizvodno-trgovski organizaciji na podlagi matičnega mlečka in cvetnega prahu, kozmetične preparate in čebelarski pribor. Za prodajalci so stali čebelji panji, iz katerih so celo izletavale čebele, ob vhodu pa je stalo točilo na štiri sate. Ostrmel sem, ko sem videl, da je večina delov točila, razen oboda iz pocinkane ploče-

vine, močno zarjavela. Nisem mogel dojeti, kako so mogli naši razstavljalci razstaviti na mednarodnem sejmu kmetijstva točilo kakovostno slabše izdelano, kot jih je pred vojno prodajala čebelarska zadruga v Ljubljani. Verjetno nam čebelarjem ni v čast, da smo gostom, ki so si prišli ogledat sejem iz tujine, prikazali, na kako nizki stopnji je naš čebelarski pribor.

Imamo bogato čebelarsko tradicijo, pokrajine s prav dobrimi čebeljimi pašami, žal pa preskrbo s slabim čebelarskim priborom. Morda bo kdo ugovarjal, češ, da ni proizvajalca, ki bi bil zainteresiran za izdelavo kakovostnega pribora in iz materialov, ki so dostojni medu. Spet bo kdo pripomnil, da so za take predmete visoki proizvodni stroški, ter da čebelarji zaradi previsokih prodajnih cen ne bi segali po boljšem priboru. Ker imam v mislih predvsem pribor iz kovine, ki pride v dotik z medom (točila, topilniki kristalizirane medu, aparati za odkrivanje satovja, cedila, posode itd.), sem mnenja, da imamo pri nas toliko delovnih orga-

nizacij s proizvodnim programom in tehnologijo, ki bi jim proizvodnja omenjenega pribora dobrodošla kot dopolnilni proizvodni program. Imajo tehnološke odpadke odličnih materialov, za katerega iščejo nove proizvode, da bi v borbi z vse zahtevnejšim tržiščem razširili svoj proizvodni program.

Gotovo je, da te organizacije ne poznajo čebelarске problematike, niti lahko to od njih pričakujemo. Vprašam pa se, kdo naj bo tisti, ki jim lahko naše potrebe prikaže. Vsekakor ne čebelar posameznik, ampak specializirana trgovska organizacija s čebelarским priborom v sodelovanju z Republiškim čebelarским zvezami. Malo temeljitejša tržna raziskava bi pokazala, da na tem področju ne gre za male količine in takoj bi odpadel sum, da za proizvajalca ni interesantna serija. Bolj temeljito bo raziskano tržišče, bolj kakoviten bo čebelarский pribor, več bo zainteresiranih kupcev in tem večje bodo serije ter tem manjši bodo proizvodni stroški. Nobenega pomisleka nimam, da čebelarji ne bi segali po kakovitem priboru, če tudi dražjem, kar utemeljujem z dejstvi:

— Človek je po svoji naravi nagnjen k napredku in vedno želi zadovoljiti svoje potrebe.

— Čebelar je sprva hodil do svojega čebelnjaka peš, potem s kolesom, nato je predsedal na motorno kolo, sedaj pa se vozi z avtomobilom.

— Čebelarjeva žena ne kuha več na štedilniku s trdimi gorivi, ampak je prešla na štedilnik z elektriko in plinom.

Se bi lahko našteval v dokaz, da smo čebelarji za napredek, ki si ga želimo tudi v čebelarstvu, še posebej, ker se zavedamo, da sedaj uporabljamo pri svojem delu pribor, izdelan ne-

estetsko iz materialov, ki niso primerni. Kakorkoli točila, posodo in ostali pribor, izdelan iz pocinkane pločevine in železa, peremo, ne moremo preprečiti, da pod vplivom vlage ne bi nastale kisline in škodljivi oksidi, ki negativno vplivajo na med. Res je, da lahko predmete delno zaščitimo z neko vrsto laka, izdelanega iz propolisa in špirta, ki ga lahko izdelamo sami, toda to ni trajna in sigurna zaščita, ker, ko pride do odrgnjenja in luščenja, kar se pri transportu in delu rado zgodi, vsak premaz s časom zgubi na pomenu.

Nedvomno bi morale svoj delež prispevati krajevne in področne čebelarске organizacije s propagiranjem uporabe sodobnejšega čebelarskega pribora na kakovitetni višini kot pogoj za blagovni promet z medom.

Razveseljiv je prispevek tov. Vlada Martelanca, ki je skonstruiral avtomatsko točilo, ki z 12. programi v štirih minutah iztoči 6 medenih satov. Predvidevam, da je tov. Martelanc v avtomatsko točilo vgradili, povsod tam, kjer pridejo deli v dotik z medom, nerjavečo jeklo, kajti prava škoda bi bila, da si tako izpolnjeno točilo ne bi tega zaslužilo. Proizvajalcu tega točila želimo, da bi imel čim bolj srečno roko in z izdelavo zadovoljil tudi čebelarjevo oko.

Vendar pa si ne smemo misliti, da bo s tem točilom rešeno vprašanje večine čebelarjev. Več je čebelarjev, ki rabijo manjša neavtomatizirana točila. Ta naj bodo izdelana estetsko, funkcionalno iz aluminija ali nerjaveče pločevine. Staro naj se umakne novemu, kot se je motorno kolo avtomobilu, in če nas bo pri izdelavi čebelarskega pribora vodila izrečena misel, se nam ni treba bati, da bomo na prihodnjih sejnih kazalji gostom, da smo s čebelarским priborom na dnu lestvice.

ALI BOSTE V RUMENEM VALU POSLEDNJIČ ZAPLAVALE?

MARYAN ALBER, MESSINA

Do tega je moralo priti. Skoro pred pol stoletja so hoteli v Nemčiji vpeljati črno čebeljo pasmo, v Italiji pa rumeno. V obeh deželah je politika temeljila na pritisku; svobodno raziskovanje ni bilo več možno in temeljito znanje o dednosti so zamenjali uradni nauki, ki so bili deloma zmotni, deloma celo iz trte zviti. Po vojni smo znanje hitro nadoknadili.

Prekaljeni in za pike neobčutljivi čebelar ima svoje panje in naj v njih opravlja močne in zdrave družine. Znanstvenik čebelarskega zavoda pa naj dobi osnovo za dobro raziskovalno delo. Pred nami je še mnogo vprašanj, ki zanimajo praktičnega čebelarja. Omenjam samo en primer, ki ga je gospa ENLERT prva samostojno opazovala in temeljito opisala.

Vsi čebelarji se strinjamo, da je alpska karnijka mnogo bolj zvesta svojemu panju kot črna ali rumena čebela. Toda dejstvo, da so panji v skladovnici tesno zloženi, še ne more biti edini vzrok, da najde vsaka čebela svoje žrelo.

Čebele, ki so zelo skupaj, potrebujejo poleg zanesljivega naleta še zelo zaostrene čute, da najdejo svoj pravi dom.

Take čebele težje najdejo svoj dom, zlasti še, če premaknemo njihov panj za par metrov v stran. Rumene čebele iz Bologne pa še dolgo zbegane letajo naokoli in se končno pridružijo drugim panjem.

Ze na Balkanu sem zasledil, da so razlike, kako čebele sprejemajo vonjave. V Dalmaciji sem spoznal, da tam čebelarji zelo ugaja citronov vonj melise (*Melissa officinalis*), ki tudi rojeve čebele zelo privablja. Izkopal sem grmiček in ga na Koroškem vsadil v najboljšo vrtno zemljo. To torej ni bil

iz semena vzgojen grmiček, ampak rastlina, ki se je v Dalmaciji izkazala s svojim vonjem. In vendar se prava karnijka za njen vonj ni niti najmanj zmenila, čeprav rastlino južni Slovani imenujejo »pčelja ljubica«. Za to nezanimanje sem najprej krivil sestavo zemlje. Tudi na Francoskem sem naletel na nekaj podobnega. Tam prodajajo neko zmes voska, zadelavine in eteričnih olj kot vabo za roje (gobe esenc). Še dandanes ponujajo take vabe pod drugimi imeni v čebelarskih katalogih. Toda roji mojih karnijk iz Štajerske in Kranjske so letali brez zanimanja mimo teh vab. V Kalabriji in Siciliji imajo navado, da po hrapavi koži dosegljive veje podrgnejo z limonimi listi ali celo s sadeži. Roji italijanske pasme in njihovi križanci sprejemajo to vabo in se nanjo vsedajo. Toda že čebele iz severne Italije in karnijke ne sedajo na to vabo, ampak se visoko v krošnjah zbirajo v rojevo gručo. Šele sedaj sem postal pozoren na razliko v dednosti čebeljega voha. S svojimi sredstvi ne morem dokazati te trditve, zato prepuščam razrešitev tega vprašanja znanstvenikom. Gotovo bodo med domačim plemenom ugotovili razlike.

Omenjene čebele pa imajo tudi druge lastnosti, ki bi jih bilo vredno raziskati. Po dosedanjih meritvah jih po krilih ne moremo ločiti od grške čebele, ki v širšem pogledu spada tudi k pasmi karnijke. Toda telesno so grške čebele bistveno manjše ter gradijo množico matičnikov (500—650) v vence ali celo v grozde. V njihovih družinah teka mlade nesprašene matice neovirano po satju, na katerem še zalega stara matica. Tudi roji zapuščajo panje skoro mesec dni kasneje kot pri karnijki ali ligustiki, kjer zapuščajo roji panje ta-

koj zatem, ko je prvi matičnik pokrit. Ker te čebele še nikdar niso okusile sladkorja (karnijko in ligustiko pa z njim že dolgo pitamo), prinašajo tudi izredno mnogo medu. Proti moji volji je prišla ena taka družina v Švico, kjer se je tri leta zapored izkazala daleč pred vsemi drugimi. Družina pa je bila prepuščena sama sebi, zato se je povsem izrojila. Vendar se je izrojenec kmalu razvil v močno družino in prednjači s potomci prvega rodu tudi v dobri letini daleč pred domačimi družinami. Poleg tega so te čebele še krotkejše kot najboljša ligustika; in kar je še važnejše, tudi bolj zdrave. Te neprecenljive čebele so sedaj v veliki nevarnosti, da jih preplavi rumeni val, ki se brez vsake sanitarne kontrole ob prodaji in prevažanju na pašo vali iz severne Italije proti nam. Te čebele so nam prinesle doslej vse znane čebelje bolezni.

Povsod so v skrbeh za svojo domačo čebelo. Na Tirolskem in Vorarlberškem, posebno pa še v Švici, kjer imajo najstarejše izkušnje s križanci.

Škotski čebelar B. A. COOPER kupuje družine velike in krotke črne domače pasme. Te se posebno dobro uveljavljajo ob tamkajšnjih pogostih slabih letinah, ko popolnoma odpovedo napadalni križanci, ki nastajajo zaradi nezanesljivega križanja ob množičnem uvozu rumene pasme. V strokovnem listu SCOTTISH BEEKEEPER (Škotski čebelar) ponujajo čebelarske farme iz zahodnih pokrajin poleg bukfastkih matic od izraelskega ali teksaškega vzrejevalca še Birdwood Caucasians, Dark Italians, Dadant Midnites in Starline.¹ Čebelarski strokovni list izrecno poudarja, da prejema vzrejevalec WEAVER iz Teksasa (ZDA) vsako leto svež rejni material iz Buckfasta da vzrejo mladih matic. Da pa so to čebele spremljevalke iz rejnikov, ki so jih pitali s sladkorno raztopino z dodatkom fumidila.

Francozom taka spreobrnitev ne dela večjih težav, ker se jim je s temeljitimi raziskavami posrečilo ohraniti staro domačo čebelo in to kljub letnemu uvozu desetstisočev italijank. Sedaj jo skrbno odbirajo in šele nato vzrejajo. Kot je videti, prevladuje črna domača čebela tudi v Španiji, kljub temu, da je niso strokovno preučevali. Isto velja za Portugalsko, kjer so mislili, da je že izginila.

V ihti razpravljanja se je raztrgala magična vreča in iz nje se je vsulo blago, ki ne gre več v prodajo, kar smo spoznali iz SCOTTISH BEEKEEPERJA. Pravcata razprodaja matic! Nekaj podobnega smo doživljali pred 50 leti v Hamburgu ob popolnem polomu trgovine z medom. Nato je sledila zadeva s seksalelami in sedaj doživljamo čebelji rumeni val. Oglejmo si še nekatere mnenja o tej zadevi.

V dunajskem Schönbrunn sem leta 1956 spoznal dr. HAMBLETONA, takratnega vodjo čebelarskega oddelka ministrstva za kmetijsko ZDA in dr. GROUTA od firme Dadant in sin iz Illinoisa. Dr. Hambleton je ostro obsodil svetlo in temno izdajo štirikratne križanke, ki že v prvem rodu ni zadovoljevala odjemalcem. Njihove lastnosti razpadajo že v drugem rodu in zato morajo čebelarji vsako leto na novo naročiti svež vzrejni material. Medtem pa njihovi troji kvarijo druge dobre družine. Tako mnenje je izrazil Američan, čigar dežela je imela od vsega začetka odprte meje za vsak uvoz čebel. Meje so zaprli šele po katastrofalnem razsajanju pršičavosti. Takrat je na Dunaju popolnoma pravilno vprašal: »Zakaj naj uvažamo rumene in tudi temne križance?« In dr. Grout mu je odgovoril: »Ker v severnih predelih bolje prezimujejo in so nasploh bolj trdožive!« To pa nikakor ne opravičuje skoro za 35 % povišanje nabavnih cen.

Udeleženci dunajskega kongresa so kljub ugovoru naročili križance, mnogi so jih dobili zastonj kot vzorec in

tako so se križanci razširili po vsej Evropi. O njihovem uspehu pa ni sledilo nobeno poročilo. Sestava križancev se stalno menjava in reklama teče dalje, prav tako kot pri bukfastki. Dr. Grout mi je osebno zaupal, da nastajajo križanci z mešanjem kavkazijskih, kranjskih in italijanskih. Poleg tega v rumeni liniji še s ciperko in v temni liniji z nemško-holandsko barjanko (Heidebiene). Pri takem križanju se včasih pojavljajo hudo napadalne čebele, zaradi česar je potrebna stalna zamenjava vrst. Torej isti pojav kakor pri bukfastki.

V Mehiki so na čebelarški farmi Miel Carlota, ki čebelarji z nad 20 ti-soči panji, še za življenja dr. Specka preizkušali več sto križancev. Vendar so polagoma vse opustili, ker so bile prejšnje domačinke boljše.

V Argentini so podjetja z več kot 5000 panji preizkušala bukfastko, vendar so nazadnje izjavili, da »niso bile kaj posebnega«.

Tudi sam sem prejel 3 bukfastke in eno ciperko. Bila je pustolovščina, ki je ne bom nikdar pozabil!

Sedaj se razburjajo krošnjarji s tujimi čebelami in govoričijo, da jim ni nič znano, da bi zaradi namerne paritve bili potomci njihovih matric napadalni. Po čigavi volji in izbiri naj bi se ta paritev vršila? Sedaj trdijo tudi, da so te čebele nerodive zaradi prisotnosti ligustične krvi. Zadostuje naj le moje zagotovilo: Kjerkoli sem v Jugoslaviji, Franciji in Nemčiji, posebno pa tu na Siciliji, imel opravka z napadalnimi čebelami, smo vedno iz porekla ugotovili, da so bile to križanci z ligustiko. Obenem so se potem pojavile še vse znane čebelje bolezni.

Omenjam le zvezno deželo Baden. V tej deželi umre na pomlad vsako leto zelo veliko število družin. Spretnim prekupčevalcem s tujimi čebelami (Veliki Wankler je bil le eden od njih!)

se je posrečilo, da so krepko domačo čebelo že povsem zatrli. Domači čebelarji stalno ustvarjajo nove panje in so prisiljeni vedno znova uvažati domačo barjanko (Heidebiene). Danes vsi v Nemčiji preklinjajo to krepko in zdravo čebelo in gospodarje, ki so veljali vedno za najboljše čebelarje. Oni in njihove čebele so zadnja desetletja prebavili vse tuje čebele in si pri tem niso pokvarili želodca. Vprašujem se, zakaj domače čebele niso postale krotkejše zaradi uvoza desetisočev družin krotkih italijank? Zakaj so postale še bolj napadalne? Ker so pač zdrave in se borijo za svoj obstanek.

Mnenja sem, da brez uvoza teh čebel ne bi bilo na Badenskem nobenega čebelarja več. In morda celo v celi Nemčiji ne več. Nikomur pa ni padlo na um, da bi selekcioniral to krepko in zdravo domačo čebelo, ki je tudi po naravi krotka. Osebno bi jo gotovo našel, čeprav komaj lazim okrog in sem napol slep.

Dandanes predvsem velja, da odstranjujemo stare in novejša zablode. Predvsem imamo na razpolago več sredstev in izbornejše pripomočke. Povrhu pa še najboljše ume kot zastopnike čiste znanosti in osnovnega raziskovanja. Narava vedno vse sama od sebe očisti. Samo veliki umi spoznavajo in odstranjujejo napake.

Izvirni članek prevedel Julij Mayer

¹ Da postane jasno, s kakšnimi imeni priporočajo prodajalci sodobnih križank, podajam prevode matičnih oznak:

Birdwood Caucasians = kavkaška gozdna ptica,

Dark Italians = temna italijanka,

Dadant Midnites = polnočna dadantovka,

Starline = linija zvezd, to je linija najboljših.

J. M.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JANUARJU

STONE NAREDO

Ko sem bil od uredniškega odbora naprošen, naj bi v letošnjem letu pisal mesečna navodila, sem se znašel pred nelahko odločitvijo. Zavedam se, da bom zaradi pomanjkljivega znanja težko sledil svojim predhodnikom, ki so svoja mesečna navodila pisali res mojstrsko.

Na vzpodbudo uredniškega odbora Slovenskega čebelarja sem se odločil, meneč, da bodo nasveti namenjeni predvsem začetnikom, stari čebelarji veterani pa naj moje morebitne spodrsiljaje dobrohotno prezro. Z željo, da bi se vseeno dobro razumeli, pa vsem slovenskim čebelarjem želim čim uspešnejše 1977 leto.

No, pa na kratko pogledimo, kaj naj bi čebelar v januarju počel. Pri čebelah ta mesec res ni kaj prida opraviti. Skrbimo predvsem, da bo okrog čebelnjaka vladal mir. Kolikor bo zapadel sneg, skrbimo, da ga okrog čebelnjaka čimprej odstranimo, posujemo z drobirjem, žaganjem ali čim podobnim. Priporočljivo je, da so pročelja panjev zastrita in tako zavarovana pred sunki vetra, pticami in vsem, kar bi čebele v tem času utegnile vznemirjati. Skrbeti pa moramo, da zator odstranimo brž, ko pričakujemo kak topel dan, da se čebele lahko otrepajo in prelete. Prav je, da bi bil čebelar poleg svojih čebel, ko se približa prvi izletni dan, ker šele takrat lahko precej zanesljivo ugotovi, če je s kakšnim panjem kaj narobe. Vse sumljive panje si naj označi tako, da bo v take panje posegel lahko ob prvi priliki, ko bodo to dopuščale vremenske razmere.

Kolikor je dela pri čebelah v tem mesecu manj, toliko več skrbi naj bi čebelar posvečal svojemu izobraževanju in urejanju čebelarskega inventarja. Skrbno sortirajmo satje. Vse staro in neprosojno izrežemo in prekuhamo v vosek; to opravimo sami, mlajši in ne-

izkušeni pa naj ta posel rajši prepuste starejšim ali pa oddajo voščine v kuhno ustreznim topilnicam.

Uredimo svoj čebelarski inventar, žičimo satnike, čistimo panje, istočasno pa pridobivajmo zadelavino. Zavedajmo se, da so stari in zanemarjeni panji vir mnogih okužb in bolezni, zato je sedaj v zimskem času najprimernejši čas, da uredimo vse nenaseljene panje, katere v primernem prostoru tudi lahko prebarvamo. Vsekakor imajo v tem primeru še posebno prednost čebelarji, ki čebelarijo v nakladnih panjih. Posebno slednjim priporočam, da vse naklade, ki niso naseljene, temeljito očistijo in prebarvajo; s tem si bodo v pomladanskih in poletnih mesecih olajšali delo, občutno podaljšali uporabno dobo naklad, pa tudi pogled na tak panj je vsekakor prijetnejši. Če imamo le količjak možnosti, je idealno, da se oskrbimo z ustreznim številom rezervnih podnic, na katere bomo lahko predstavljali naklade ob priliki prvega spomladanskega pregleda. Vsi, ki imajo osmukače za cvetni prah osmukanec, naj ureče tudi te, posebno če so na njih opazili kako hibo in jih še med letom ustrezno zaznamovali.

Pomembno se mi zdi, da v zimskem času poskrbimo tudi za izobraževanje čebelarjev. Čebelarska društva naj bi poskrbela za ustrezna predavanja, pač na temo, ki je za njihove člane najbolj zanimiva. Vedeti je treba, da čebelarskih predavateljev le še ni na pretek in bilo bi prav, da na to mislimo sedaj in ne čakamo vsi na pomlad, saj takrat imajo pri čebelah delo tudi naši predavatelji. Čebelar sam pa naj bi v tem času pridno segal po čebelarskem čitvu, saj imamo, vsaj kar se tiče A. Ž. panja, še kar precej izbora naših slovenskih strokovnih knjig. Na slabšem so čebelarji, ki čebelarijo v nakladnem panju, saj imamo, vsaj kot je meni znano, v

**Akacija le lani
zelo dobro medila.**

Foto: Šivic

slovenščini samo knjižico »Čebelarjenje v nakladnem panju«, ki je pred nedavnim izšla. Nekoliko na boljšem so naši sosede, zato bomo morali vsaj začasno še segati tudi po njihovi literaturi.

Omenil bi še važno nalogo, ki zadeva predvsem prevaževalce, niso pa izvzeti tudi drugi čebelarji, posebno če opazajo, da z zdravstvenim stanjem njihovih čebel ni vse v redu. To je odvzem mrtvic za laboratorijsko preiskavo. Znano je, da veterinarski zavod ne more pregledati vseh vzorcev nankrat, zato tudi s tem opraviom ne

odlašajmo, saj vzorce pošiljamo v preiskavo že od novembra pa do marca. Mrtvice nabiramo pred čebelnjakom ali pa jih s kosom žice izkoplremo iz panjev skozi žrelo. Vzorce napravimo tako, da od števila do 30 panjev vzamemo približno 100 čebel in napravimo 3 vzorce s ca. 30 mrtvic. Od nad 30 panjev pa vzamemo 200 mrtvic in napravimo 6 vzorcev. Najbolje je, da vzorce zbere skupaj čebelarско društvo in jih skupno odpošlje, seveda s točnim naslovom vsakega čebelarja na vsakem vzorcu.

PRVI PRIMER VAROATOZE UGOTOVLJEN V NAŠI DRŽAVI

Na oddelku za živalske kužne bolezni Veterinarske fakultete v Beogradu, so 12. novembra 1976. leta v vzorcu čebel, ki so bile poslame iz Dimitrovgrada ugotovili in dokazali prisotnost Varoe Jacobsoni. Ta krpelj povzroča obolenje, ki se imenuje varoatoza in napada pokrito zalego in odrasle čebele.

Na Veterinarsko fakulteto v Beogradu je 12. novembra 1976 prispel vzorec mrtvic s prošnjo, da se izvrši analiza in ugotovi vzrok odmrta čebel. Lastnik čebel je še pripisal, da je ena družina odmrta, kljub temu, da je bilo v panju veliko medu. Pri ostalih čebeljih družinah pa ni opazil sprememb. Pri analizi se je ugotovilo, da čebele niso imele nose, ugotovljena pa je bila prisotnost krpelja Varroa Jacobsoni, kar je bilo potrjeno tudi z mikroskopskimi pregledi.

O tem odkritju so bile takoj obveščene tudi pristojne veterinarske službe.

Docent dr. Miroslava Lolin
Veterinarska fakulteta Beograd

OBVESTILO

POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARJENJU IN RAZSTAVI ČEBELARSKE OPREME

Zveza čebelariskih društev Slovenije bo organizirala posvetovanje o sodobnem čebelarjenju, na katerem bodo čebelarški strokovnjaki in praktiki prikazali najbolj učinkovite metode in tehnologijo za pridobivanje čebeljih pridelkov v AŽ in LR panjih.

Posvetovanje bo dne 22. in 23. januarja 1977 s pričetkom ob 8.30, v Osnovni šoli Polje, v Polju pri Ljubljani.

V času posvetovanja bo v avli šole razstava sodobne čebelarske opreme in čebelarskega pribora. Prosimo čebelarje, ki bi lahko sodelovali s svojimi eksponati — panji, točila, čebelarska orodja, priprave za izdelovanje satnic, matičnikov, osmukači, prašilčki dvigala za LR panje itd., da to sporočijo na ZČDS, Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana, telefon 20-208. Zadnji rok za prijavo je 15. 1. 1977.

Vse čebelarje, posebno pa absolvente tečaja za čebelarske predavatelje vabimo, da se posvetovanja in razstave udeleže v čimvečjem številu.

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV
SLOVENIJE
PRESEDNIK:
Dr. Jože Benigar

IZ UPRAVE

Prvo številko Slovenskega čebelarja bomo poslali v letošnjem letu vsem članom in naročnikom, ki so poravnali članarino (naročnino) za lansko leto in glasila niso odpovedali. Če bi kdo izmed njih ne maral več prejemati Slovenskega čebelarja, ga prosimo, da številko takoj vrne po pošti. V nasprotnem primeru ga bomo vpisali v našo kartoteko in mu redno pošiljali nadaljnje številke.

Izvršni odbor ZČDS je na svoji seji z dne 18. 12. 1976 določil višino članarine za leto 1977 v znesku 150 dinarjev. Sklenjeno je tudi, da se v letu 1977 vplačuje v tiskovni sklad 1 dinar od ekonomskega panja.

Kdor ne bo poravnal vseh obveznosti do čebelarske organizacije, vključno 1 din po panju, ne more biti njen član.

Foto: Maks Avšič

IV. letnik

1977

številka 1

bilten

medex exp.-imp.

d. e. kooperacija

srečno
77

DA BI
BILO
ZDRAVO
IN MEDENO
VAM ŽELI

MEDEX

Foto: dr. Anton Krisper

ZDRUŽEVANJE DELA IN SREDSTEV ZA DELO — POT NADALJNJE AFIRMACIJE NAŠE SAMOUPRAVNE UREDITVE

ALEŠ MIZIGOJ, DIPL. OEC., GLAVNI DIREKTOR OZD MEDEX

Sprejetje zakona o združenem delu pomeni nadaljnje poglobljanje našega samoupravljanja: v nasprotju s kapitalistično ureditvijo, kjer je delavec orodje kapitala in so mu odvzete pravice, da suvereno odloča o živem in minulem delu (a tudi v nasprotju z administrativnim modelom socializma), odločajo v naši samoupravni družbi delovni ljudje neposredno, demokratično in odgovorno o vseh družbenih zadevah. Delavci so zares subjekti in nosilci vseh družbenih funkcij, imajo pa seveda poleg svojih pravic tudi odgovornost, da kot proizvajalci in samoupravljalci resnično upravljajo na vseh področjih življenja in dela.

Dejstvo, da je naša organizacija združenega dela proizvodna organizacija živilske industrije, ki spada v srednjeročnem planu v prioritetni program razvoja, nas še posebej obvezuje, da se povezujemo z neposrednimi proizvajalci — v tem primeru čebelarji. Sprejeti zakon o združenem delu samo potrjuje že našo večletno prakso povezovanja s čebelarji kot individualnimi proizvajalci. Na podlagi jasne usmeritve zasebnega dela čebelarjev in njihovega enakopravnega vključevanja v združeno delo na podlagi oblik sodelovanja, se delo le-teh izenačuje vse bolj z ostalimi delavci združenega dela. Seveda čebelarji sami **svobodno odločajo** o obsegu in trajanju združevanja svojega dela, delovnih in drugih sredstev v združeno delo, ker le skupaj z organiziranim združenim delom bodo na podlagi moderne tehnologije in skupnega organiziranega proizvodnega procesa dosegali večjo učinkovitost, večji dohodek in s tem ugodnejši materialni in socialni

položaj. S tem bomo tudi utrjevali uveljavljanje ustavnega načela, da je delo in rezultat dela merilo in podlaga družbeno ekonomskega položaja vseh naših delovnih ljudi in tako v praksi izenačevali svoj položaj s položajem delavca v naši družbi. Pri vključevanju čebelarjev v združeno delo ne more biti nobene prisile, saj zakon izhaja iz dejstva, da je Jugoslavija enotno tržišče. Čebelarju se torej ni treba teritorialno vezati v kmetijsko zadrugo ali kombinat, saj vemo, da ima le malokatera zadruga oziroma kombinat ustrezne strokovne kadre, ki bi pospeševali razvoj čebelarstva in pridelovanje čebeljih pridelkov. Vsekakor je najprimernejša neposredna pot vključevanja v našo organizacijo, ki je specializirana za to dejavnost in ki lahko nudi čebelarjem vso strokovno in finančno pomoč.

Sprejeta **resolucija** o srednjeročnem planu 1976—1980 nalaga vsem delovnim ljudem, seveda tudi v zasebnem sektorju, da povečajo kar v največji meri proizvodnjo hrane, ker pa spada po naših določilih tudi med v osnovno kategorijo hrane, smo dolžni, da maksimalno izkoristimo vse možnosti pridelovanja čebeljih pridelkov ter tako prispevamo svoj delež k uresničevanju planiranih nalog. Združevanje dela mora biti organizirano na podlagi razvitih **dohodkovnih odnosov**, zasnovanih na skupnih programih delitve dohodka, na podlagi prispevka delavcev v živem in minulem letu. Žal v sedanji praksi še pretežno prevladujejo kratkoročni kupoprodajni odnosi ter nepriljubljenost nekaterih čebelarjev za sodelovanje v skupni proizvodnji in za večjo medsebojno povezanost in soodvisnost ter

skupno prevzemanje poslovnega rizika. V naši delovni organizaciji imamo dve obliki povezovanja čebelarjev:

a) Čebelar za nedoločen čas združuje delo in sredstva za delo ter ima s tem popolnoma enak položaj kot vsi ostali naši delavci.

b) Čebelar — kooperant na podlagi kooperacijske pogodbe sodeluje le z delom čebeljih pridelkov, kot je v pogodbi predvideno.

V našem srednjeročnem planu smo sprejeli obvezo, da bomo vključili najmanj 100 čebelarjev — čebelark, ki bodo imeli status delavca(ke) v združenem delu, ter tudi vključili ca. 1000 kooperantov širom Jugoslavije. Glede na to, da je čebelarjenje uspešno zlasti v kmetijsko manj razvitih področjih, kjer se, kolikor je možno malo uporabljajo agrokemična sredstva, je to idealna prilika za vključevanje čebelarjev v odročnih krajih Slovenije, oz. Jugoslavije. Vsakemu čebelarju, ki želi imeti status

delavca, dela pa na domu s svojimi sredstvi, nudimo vso strokovno pomoč brezplačno, za nakup panjev in drugega čebelarskega materiala in pribora ter eventualno izgradnjo čebelnjaka pa nudimo srednjeročni kredit s 4% obrestno mero. Tak delavec je tudi vključen v vse oblike samoupravljanja v naši organizaciji, torej tudi udeležen pri delitvi dohodka in čistega dohodka. S tem se naša organizacija vključuje v prizadevanja skupnosti, da pospešuje razvoj kmetijstva, oz. čebelarstva v najbolj odročnih krajih, tako omogočamo tudi mladim in delavcem — povratnikom, ki so bili začasno zaposleni v tujini, socialno in ekonomsko varnost doma.

Vse čebelarje širom Slovenije oziroma Jugoslavije vabimo, da se čim bolj povezujejo z našo delovno organizacijo na podlagi dohodkovnih odnosov, ker bodo le tako imeli večji dohodek in dosegali hitrejši razvoj ter s tem lepši jutrišnji dan.

ČEBELA V SVETU BETATRONA, GAMATRONA IN KOBALTOVE BOMBE

ODLOMEK IZ KNJIGE »PROPOLIS — ZDRAVILO JUTRIŠNJEGA DNE«, KI BO IZšla LETOS PRI ZALOŽBI »MLADINSKA KNJIGA«

MITJA VOŠNJAK

Ne samo enkrat, že kar dvakrat niso bili zidovi dovolj tesni, že dvakrat je v ta nenavadni svet vdrl nepovabljen gost. Sicer res ni zablodil tja, kjer je nezaposlenim vstop prepovedan, njegovi vplivi so do gamatrona, betatrona in teratrona segli preko bolniških sob, s seboj so jih prinašali bolniki. Vsiljivec, ves neznaten, neizmerno vztrajen, je bila čebela.

Prvič ji je uspelo na ginekološki kliniki in na radiološkem inštitutu v Sarajevu, pomagali pa so ji profesor doktor Izet Osmanagić, doktor Biljenki, doktor Djordjević in doktor Vidić. Odločili so se za preskus naravnih če-

beljih pridelkov pri bolnicah, ki so jih zdravili zaradi najrazličnejših malignih obolenj na maternici, prsih, jajčnikih in drugod operativno in z obsevanji. Vkljub najskrbnejšim zaščitnim ukrepom nastajajo namreč pri takšnih obsevanjih tudi neizbežni bolezenski pojavi, povzročajo jih žarki sami, prav tako pa tudi zastrupljanje z razpadajočimi snovmi iz obsevanega tkiva. Od vseh organov so pri tem najmočnejše prizadeta jetra, v krvi pada število krvnih teles, pojavljajo se motnje v prenavljanju in tako naprej, kar vse natančno ugotavljajo laboratorijske analize. Vrsto težav ugotavlja sam bolnik, ki

je utrujen, čuti vrtglavico, ko ga boli glava, postaja živčen ali pa ga mučijo nespečnost, prebavne motnje in še vrsta drugih nevšečnosti. Včasih postanejo vsi ti bolezenski znaki tako močni, da bolnik ne prenese več obsevanj in mora zdravnik prekiniti zdravljenje.

Pri prvem poskusu so razdelili devetdeset bolnic v tri skupine, potem so dajali enim preparat iz cvetnega prahu in matičnega mlečka, drugim spretno pripravljen ponaredek, tretjim pa so poskušali pomagati s klasičnimi metodami kot pač vselej.

Drugič so razdelili štiriinštirideset bolnic v dve enaki skupini, prvim so dajali med s cvetnim prahom in mlečkom, drugim spet umeten, na videz in po okusu povsem enak ponaredek. Dobljene rezultati so obakrat presegli pričakovanja.

Težave, ki so jih občutile bolnice, so ob jemanju čebeljih pridelkov povsem prenehale ali pa so ostale komaj zaznavne, medtem ko so se pri ostalih pojavljale z nezmanjšano močjo. Pri prvih so izostale okvare jeter, padec števila rdečih in belih krvnih telescev je bil mnogo manjši kot pri ostalih.

Tudi pri preizkusu v onkološkem institutu v Ljubljani so si poiskali zdravilo v čebeljem panju, odločili so se za propolis v medenem preparatu. Izbrali so sedemintrideset bolnikov, ki so jih zdravili zaradi malignih obolenj v ustni votlini, na jeziku in v žrelu z obsevanji. Najprej so uporabili dozo do 4000 radov, po nekaj tednih pa še močnejšo, do 6800 radov.

Takšno zdravljenje spremljajo ponavadi vnetja sluznic, ki jim pravijo radium mucositis, najpogosteje po šestem ali sedmem obsevanju. Na sluznici nastajajo ranice, ki povzročajo včasih neznosne bolečine, na njej so bele ali rumenkaste beljakovinske obloge. Zaradi bolečin pri jedi ostajajo

bolniki raje lačni, kar slabi obrambno sposobnost vsega organizma in prispeva k izgubi telesne teže. Vrednosti rdečih krvnih telescev in barvil v krvi se med obsevanji zmanjšajo tudi za petnajst do dvajset odstotkov.

Bolniki so med poskusom jemali trikrat dnevno po žličko medenega preparata. Zadrževali so ga čim dlje v ustih, da se je počasi topil v slini, ki se je potem pretakala po ustni votlini in po žrelu, vlažila sluznico in omogočala delovanje propolisa.

Katere sestavine propolisa so bile odločilne, ne bi vedel povedati nihče, a tudi mehanizem delovanja bi le težko kdo prav natančno pojasnil. Je morda najpomembnejša tanka opna, ki jo ustvarja propolis preko prizadetih mest? Varuje propolis predvsem pred poškodbo ali pa odstranjuje okvare, ki so že nastale? Kako je vplivala sposobnost propolisa, da zmanjšuje občutek bolečine? Takšnih vprašanj je dosti, neizmerno dosti, odgovorov pa na žalost bore malo.

Sicer pa, za zdravnika in še bolj za bolnika je odločilen učinek, ki ga lahko doseže z zdravilom, pri primerih radium mucositis so tak učinek propolisa povsem natančno ugotavljali.

Znaki bolezenskega stanja se ob jemanju propolisa največkrat sploh niso pojavljali, če pa so se, potem samo v najblažjih oblikah. Minevala so kritična obsevanja, šesto ali sedmo po vrsti, morebitne spremembe so ostajale komaj opazne, učinek je bil ugoden kot sicer. Kjer so že pred uporabo propolisa nastale težke okvare, se je stanje izboljševalo. Ob obsevanju zločeste spremembe na jeziku se je na primer pojavilo zelo težko vnetje, sluznica je pordela, kot bi bila opečena, bolnik pa je trpel zaradi izredno močnih bolečin. Ob propolisu pa so bolečine ponehale, v ustih ni nič več žgalo in bolnik je lahko jedel povsem normalno.

ZIMSKI »PREGLED« ČEBELJIH DRUŽIN

ZIVKO M. STANISAVLJEVIĆ

Mnogi čebelarji, tudi stari in izkušeni, pa tudi tisti, ki pišejo v naših časopisih mesečna navodila za čebelarje, v glavnem zanemarjajo eno od zelo važnih opravil čebelarja v zimskih mesecih, to je reden zimski »pregled« čebelnih družin. S prvim vdorom severnega vetra, s prvo skorjico ledu na močvirjih in slano že po uvelih travnikih nam često priporočajo, naj se naše delo v zimskih mesecih omeji v glavnem na popravila v čebelnjaku, čiščenje snega izpred panjev in zaščito panjev pred pticami, ki lahko vznemirjajo čebele s svojim kljuvanjem po panjih. S tem pa naj se naše delo pri čebelah konča vse do aprilskih dni, ko začno čebele izletavati po obnožino.

V prvih aprilskih dneh pa so mnogi čebelarji, ki so tako delali preko zime, presenečeni in močno razočarani, ko ugotove, da so jim odmrle tiste družine, za katere so bili prepričani, da bodo gotovo prezimile brez večjih izgub.

Da se izognemo takšnim presenečenjem in razočaranjem in da bi nekatere družine rešili pred odmrtjem, moramo vsaka dva do tri tedne izvršiti »pregled« čebeljih družin v novembru in decembru, še pogosteje pa v januarju, februarju in marcu.

Oprema za ta pregled je zelo enostavna in stane samo nekaj dinarjev. To opremo sestavlja plastična ali gumijasta cev, dolžine 60–70 cm, s premerom največ 9 mm in železna žica, dolžine 60 cm in premera 3 mm.

Pregled čebelnih družin se izvrši tako, da se ne poruši mir na čebelnjaku, ki ga mi vsi želimo ohraniti. »Pregled« izvršimo tako, da skozi žrelo potisnemo cev nekaj centimetrov v panj, a na drugo stran cevi prislonimo uho. Ko si bomo pridobili nekaj izkušenj, bomo lahko po šumu ugotovili pravo stanje čebelnih družin.

a) Enakomerno šumenje čebel, ki nas spominja na šumenje listja v gozdu, pomeni, da je družina v redu in da ne potrebuje naše pomoči. Naravno je, da je jakost šumenja odvisna od moči družine — to je od števila čebel v panju.

b) Hitro, neenakomerno in močno šumenje, ki včasih popolnoma preneha in kratki znaki zu, zu, pomenijo, da je v panju miš ali nek drug glodalec, ki moti mir v panju.

c) Močno razburjeno šumenje pomeni, da je družina brez hrane, kar je najbolj pogosto ali da ne more do hrane zaradi naše napake pri jesenskem pregledu družine, ker nismo pravilno razporedili satja s hrano in cvetnim prahom.

č) Neenakomerno šumenje, ki se menjava v višini tonov in je na trenutke močno, nato pa spet komaj slišno, pomeni, da je družina brez matice. Zelo redko pa je v panju lahko tudi neoplojena matica, ki se je izlegla v poznih jesenskih dnevih. Da se povsem prepričamo, kakšno je stanje, potisnemo cev še globlje v panj in skozi jo pihnemo malo zraka. Brezmatična družina bo zelo močno zašumela in to šumenje bo trajalo zelo dolgo časa, lahko tudi dalj od ene ure. V primeru, da družina nima hrane ali ne more priti do nje, bo še hitreje in močneje zašumela, a šumenje se bo hitro zmanjšalo na jakost, kot je bila, preden smo pihnili zrak skozi cev.

d) Zelo tiho — komaj slišno šumenje pomeni, da ima družina zelo mlado matico, ki je oplojena v poznih jesenskih dnevih. Ta družina pri tem, ko pihnemo zrak skozi cev, rahlo zašumi in se hitro umiri. Družina ima tudi malo čebel.

Drugi del pregleda je zelo pazljivo čiščenje podnice panja z žico, debeline dva do tri mm in dolžine 60 cm.

To čiščenje podnice vršimo skozi žrelo panja in z žico zelo previdno odstranimo zimske mrtvice, ki jih damo v posodo in jih lahko kasneje sežgemo ali zakopljemo ali pa pošljemo Veterinarskemu zavodu na pregled zaradi ugotavljanja morebitnih bolezni. S tem čiščenjem pomagamo tistim čebelam, ki bodo v zgodnji spomladi odnašale zimske mrtvice iz panjev. Zelo pogosto se namreč dogaja, da te čebele z mrtvicami sedajo na sneg ali na hladno vlažno zemljo in predno se rešijo, mrtvice otrpnejo zaradi mraza in tako tudi same postanejo žrtve mraza, ker se jim telo toliko ohladi, da ne morejo več vzleteti.

Kolikor pri čiščenju podnic na opisan način ugotovimo, da so mrtvice obgrizene in jim manjka zadek ali prsni koš in ostanejo samo perutnice, smo lahko sigurni, da je v panju miš, ki nam bo do pomladi, če jo takoj ne odstranimo, uničila polovico čebel v družini.

V panju, v katerem pa najdemo več-

je število mrtvic, ki imajo lahko tudi povečane zadke, jih moramo nemudoma poslati Veterinarskemu zavodu z opisom znakov, ki smo jih opazili.

Kolikor smo ugotovili, da je v panju miš, jo bomo najlažje odstranili, ne da bi družino pri tem vznemirjali, da v panj potisnemo majhno kroglico sira, v katerega smo dali nekaj strupa za miši. Kroglico potisnemo v panj skozi žrelo približno 10 cm in si pri tem pomagamo z žico. Paziti moramo, da sir potisnemo proti tisti strani, kjer smo opazili največ obgrizenih čebel. Miš se bo zastrupila in se v večini primerov umaknila v kot, kjer je nižja temperatura in ne bo hitro razpadala. Ko nastopijo prvi lepi dnevi, jo bomo z lahkoto odstranili iz panja.

Kolikor ne bomo uspeli z zastrupljenim sirom, ga moramo po nekaj dnevih z žico odstraniti iz panja. V prvih lepih dnevih panj odpremo in odstranimo skrajni sat v panju ter z orokovičeno roko skušamo pregnati nezaželjenega glodalca iz panja ali ga ujeti.

SODOBNA ČEBELARSKA TEHNOLOGIJA V AMERIKI

Dr. HARNAJ, predsednik svetovne čebelarske organizacije Apimondie, se je v letu 1975 udeležil čebelarskega kongresa v ZDA. V reviji *Apiacta* podaja svoje vtise o treh največjih čebelarskih podjetjih te dežele.

Prvi opis velja velečebelarstvu BANNER v Minesotti. Ta ameriška zvezna država leži na meji proti Kanadi, med 43. in 49. širinsko stopinjo z izrazitim kontinentalnim podnebjem. Zime so ostre z nizkimi temperaturami (do -40°C) in zapade tudi do 2 m snega. Poletja so vroča, da doseže toplomer v senci tudi 38°C .

Čebele imajo izborni pašo na kulturah soje, raznih deteljah, sončnici, ajdi in v prostranih gozdovih, kjer posebno lipa izdatno med. Povprečni letni donos

se suče okrog 38 kg medu na panj. V zadnjih 25 letih sicer upada število panjev letno za 1,2 %, vendar so našli leta 1973. še 137.000 panjev, kar ustreza nekako pol panja na km^2 . Zanimiva je razdelitev teh panjev na kategorije čebelarjev: 65 % vseh registriranih čebelarjev so mali čebelarji s po 10 panjev, ki pa imajo komaj 4 % vseh panjev v deželi. Srednjih čebelarjev, med 200 do 1000 panjev, je nekako 6 %, ti opravljajo nekako 30 % vseh panjev. Samo 3 % registriranih čebelarjev pa ima 53 % vseh panjev v državi. Iz teh podatkov sledi, da prevladuje v Minesotti velečebelarstvo.

Bankerjevo velečebelarstvo ima trenutno 3000 naseljenih panjev. S čebelami se ukvarjajo skozi vse leto. V febru-

arju začnejo pitati z medenim testom z dodatkom peloda in pelodnih nadomestkov. V aprilu odstranijo zimsko odejo in vsak panj dobi 4 sate medu. Po potrebi dajejo sedaj brezmatičnim panjem rezervne matice.

Proti koncu aprila dodajajo panjem tako imenovane paketne roje. Dovažajo jih iz južnih pokrajin deloma z letali, deloma s tovornjaki, ki imajo urejeno posebno prezračevanje. Takoj dobi vsaka družina sladkorno raztopino in je 24 ur v tem prostoru, da se umiri. Dodajanje paketnih čebel poteka naglo:

Prispeli roj postavijo poleg domačega panja, ga odprejo in močno pokropijo, da čebele ne vzletavajo. Takoj mu odvzamejo matičnico z mlado matico in jo pritrdijo med dva sata panja, ki mu je med tem pomočnik odstranil 4 sate iz sredine gnezda in jih dal v novo naklado. V prazen prostor vsujejo rojeve čebele, naglo poravnajo sate, da jih čebele na gosto zasedejo in panj zaprejo. Odrpito ostane le žrelo. Na ta način vzdržujejo čebele pravo temperaturo, ki pospešuje, da matice zalegajo strnjeno in se zalega ugodno razvija. Prva kontrola sledi po 4 do 5 dneh, druga pa po dveh tednih. Obakrat dobi panj vsaj po pol kg medu na vsak sat v plodišču. Tako dodajo na panj skupno 9 do 14 kg medu! Vendar se jim to izplača. Nekako po 5 tednih namestijo družini drugo naklado, z mladim satjem in 2 kg medu.

Banker je ugotovil, da prinašajo domači prezimljeni panji več medu kot družine, narejene iz paketnih rojev. Ker postajajo paketni roji vedno dražji, bo tak način čebelarjenja povsem opustil. Posebno, ker je razvil svoj lasten način:

Družine prezimujejo v dveh nakladah. Že v začetku marca nudi družinam mešanico pelodnih nadomestkov in 10—20 % čistega peloda, ki ga je prejšnje leto pridelal. To pitanje je nekako 4—5 tednov, predno prinesejo čebele prvi naravni pelod od vrbja v panj. Po 14 dneh pogleda, kako matice

zalegajo. Ob tem času mora imeti družina najmanj 1 kg čebel in zalego na 2 satih. Slabše družine združujejo.

V aprilu sledi pomladanski pregled, to je mesec dni predno zacvete regnat. Zimsko odejo odstranjujejo, po potrebi zamenjujejo slabe matice in ojačujejo slabiče z zalego iz močnih panjev. Ob tej kontroli tudi strižejo maticam del ene peruti. Obenem izvajajo zdravstveno zaščito z dodajanjem zdravil. Pitanje družine se razteza do prve paše.

Tik pred cvetenjem regrata delajo narejence. Matico puste v zgornji nakladi. V novo naklado dajo 2—3 sate zalege, dva sata medu in obnožine z vsemi čebelami ter ometejo vanjo po potrebi še 2 sata čebel. Obe dosedanji nakladi zamenjajo, pokrijejo z matično rešetko in postavijo narejenca na vrh. V ulico med zalego pritrdijo matičnico, ki jih dobijo z južnih pokrajin. Čep iz sladkornega testa prebodejo s šivanko, da čebele matico hitreje osvobodijo.

Sledi kontrola teh narejencev in morebitni posegi. Tik pred glavno pašo združujejo obe družini v močno družino. Narejenca vtaknejo enostavno med obe nakladi osnovne družine. Izolirajo jo z obeh strani s časopisnim papirjem, ki so mu že prej napravili drobne luknjice. Odslej ima plodišče tri naklade, v katerih zalegata v začetku obe matice. Končno zagospodari običajno spretnejša mlada matica. Tako močna družina ob dobri paši v neverjetno kratkem času napolni medišča z medom.

Točneje v podjetju Banker se začneja s 1. avgustom in traja nekaj nad 6 tednov. Na posameznih stojščih imajo 30—40 družin. V poldrugi uri pobežejo in naložijo vse mediščne naklade na tovornjak.

Panjem odstranijo pokrove. Na odprt panj polože leseno pripravo, v kateri so krpe prepojene s tekočino, ki je čebelam odvratna in se zato umikajo pred njenim vonjem iz naklade navzdol. Nekako po 3 do 5 minutah naklado odvzamejo. Čebele, ki se nahajajo v tej

mediščni nakladi kar izpihajo z ventilatorjem. Na paleto naložijo 8—10 naklad ter kopico dvignejo z viličarjem na tovornjak.

Doma spravijo mediščne naklade za tri dni v toplo skladišče, da med popolnoma dozori.

Za točenje ima podjetje poseben stroj, ki z vrtečimi noži odstranjuje istočasno pokrovice z obeh strani sata. Tako odkriti sati potujejo avtomatično do treh radialnih točil. Za pogon točila imajo tri hitrosti, da tudi zadnja kapljica medu zapusti satne celice v 15 minutah, ki so določene za točenje.

Med teče nato v filterske centrifuge, ki odstranijo tudi najmanjše delce voska. S črpalkami ga nato pretočijo v betonske posode 7 m visoke in s pre-

merom 3,30 m. V takem bazenu je 45 ton čistega medu. Ves vosek pretopijo v posebnih pripravah in ga hladijo v hlebce po 18—22 kg.

Prednost takega obratovanja je v tem, da imajo vse družine na jesen mlade matice iz južnih vzrejevališč. Z narejenci avtomatsko izenačujemo moč družin pred pašo. Na ta način se izognejo rojenju, pa vendar moč družine raste do glavne paše. Tak način čebelarjenja slabiče kratko malo odstranjuje. Na jesen so družine izborno pripravljene za vzimovanje. Zamenjava matic poteka samodejno, izgub skoraj ni. Poleg vsega pa je donos medu visoko nad povprečjem.

Po članku v *Apiacta* 3/1976
povzel Julij Mayer

KAKO USKLADITI PRIDELOVANJE ČEBELNIH PRIDELKOV

LOJZE KASTELIC

S preusmerjanjem čebelarstva na načrtovano gospodarsko čebelarjenje se v tej lepi gospodarski dejavnosti porajajo nova vprašanja in nove naloge. Predvsem moramo vedeti, da se gospodarsko čebelariti ne da tako, kot so to delali naši predniki, ki so po navadi s čedro v ustih na klopici pred čebelnjakom pričakovali bolj ali manj medeno ali rojevo leto. Bili so skoraj brez moči, da bi kakorkoli vplivali na letino in s tem seveda tudi na gospodarski učinek čebelarstva.

Danes se postavljajo pred čebelarje vse večje zahteve po pridelovanju posebnih čebeljih pridelkov, kot so matični mleček, cvetni prah in prav v zadnjem času tudi zadelavina. Prav kmalu pa se bo najbrž potrebno lotiti pridelovanja čebelnega strupa, vitaminiziranih medov, medu v satju in morda še česa.

To pa so pridelki, ki niso tako zelo odvisni od naklonjenosti narave, temveč jih lahko načrtujemo naprej, ne

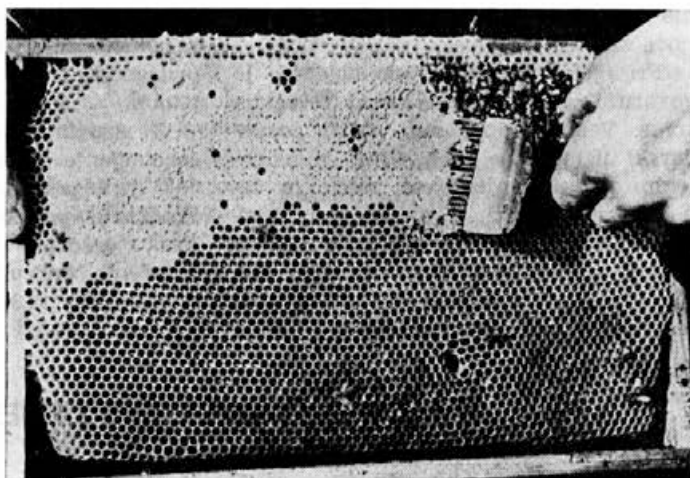
glede na letino. S tem pa lahko načrtujemo tudi kolikor toliko reden dohodek od čebel, kar pomeni, da nam dajo lahko čebele toliko čistega dohodka, kot ga lahko zaslužimo v drugih dejavnostih.

V dobri medeni letini bomo čebelarili bolj za med, pridelovanje matičnega mlečka pa malo zanemarili. Če pa bo slaba paša, bomo delali nasprotno: pičel pridelek medu nam bo nadomestil večji pridelek matičnega mlečka in morda še cvetnega prahu, katerega pridelovanje ni tako odvisno od letine. Pašo pa bo moralo zamenjati krmilno koritce.

Pri gospodarskem čebelarjenju moramo pridelovanje čebelnih pridelkov načrtno usklajevati, da kar najbolj izkoristimo pridelovalne zmogljivosti čebelnih družin. Pri tem moramo upoštevati pašne in podnebne razmere kraja, v katerem čebelarimo. Kot smo že omenili, moramo tem razmeram pridelovanje bolj ali manj prilagoditi, ven-

Vilice v spretnih
rokah hitro odkrivajo
medeno satje.

Foto: Šivic

dar načelno ne smemo načrtovati pridelovanje enega pridelka na račun drugega. Pridelujemo vse pridelke čim bolj vzporedno in če se le da tudi hkrati.

Poglejmo, kako je v praksi. Ko se proti koncu aprila čebeljne družine razvijejo do 6 satov zalege, po navadi na obeh straneh te zalege najdemo sat, ki je skoraj poln obnožine. Takšne sate odvezamo, na njihovo mesto pa vstavimo prazne, kar bo zagotovilo matici nemoteno širjenje zalege, mi pa že lahko pospravimo prvi pridelek cvetnega prahu izkopanca. Če po odvzemu lepo vreme traja in se obnožinska paša nadaljuje, lahko že po nekaj dneh namestimo panjem osmukače in začnemo pridelovati cvetni prah osmukanec.

V prvi polovici maja se čebele že tako razvijejo, da moramo razširiti delovni prostor. Pri žnidaršičih moramo začeti nastavljanje in prestavljanje, pri nakladnih panjih pa dodajati naklade ali zamenjavati naklade. V tem času se moramo tudi odločiti, ali bomo takoj začeli pridelovati matični mleček ali pa bomo počakali na morebitno pomladansko pašo in najprej pridelali med, pa šele zatem začeli mlečkati. Pri tem moramo upoštevati, da so skoraj vse glavne pomladne paše, kot so: akacije, žajbljeva, travniška pa tudi gozdna,

prav ta čas, ki je hkrati tudi za začetek pridelovanja matičnega mlečka najustreznejši. Zato odločitev najbrž ne bo lahka. V pomoč bo morda nasvet, da pričakamo pašo tedaj, če računamo nanjo vsaj s 75 odstotki verjetnosti, bodisi da jo pričakujemo doma ali pa bomo nanjo peljali.

Sicer pa začnemo pridelovati matični mleček tako, da uskladimo začetek pridelovanja z obveznim širjenjem delovnega prostora v panju. Pridelovanje mlečka začnemo z oddeljeno matico. V enem oddelku panja pridelujemo, v drugem pa se čebelja družina nemoteno razvija naprej. Tako ohranimo možnost izkoriščanja morebitne paše skoraj neokrnjeno. Ko se začne paša, s pridelovanjem mlečka prenehamo. V tem primeru odstranimo tudi osmukovalne mreže na osmukačih. Mleček in cvetni prah osmukanec pa spet pridelujemo po končani paši.

Največ vseh pridelkov dobimo med kostanjevo pašo. Po njej še enkrat pobereмо družinam odvečne obnožinske sate. S pridelovanjem cvetnega prahu osmukanca in matičnega mlečka pa prenehamo nekako v prvi polovici avgusta. Tedaj že nastopi čas, ko je treba vse čebelje družine urediti, da se bodo lahko čimbolje pripravile za zi-

mo in s tem tudi na uspešen začetek nove sezone.

Pri gospodarskem čebelarjenju je govoriti v številkah dokaj tvegana stvar. Večkrat dosežemo boljši gospodarski učinek, če izkoristimo z usklajenim pridelovanjem vse pašne in čebelje zmogljivosti, s polovičnim številom čebeljih družin kot sicer. Zato najbrž ni najpomembnejša naložba število panjev ali čebelnjakov. Bolj pomembno je vsekakor znanje in vloženo

delo. Dela namreč ne smemo spraviti v nekakšen urnik, temveč ga moramo prilagoditi trenutnim potrebam in zahtevam.

Z drugimi besedami: gospodarsko čebelarjenje zahteva večkrat kar precej prilagajanja in samoodrekanja. Predvsem po točnosti in natančnosti. Vsako časovno zamujanje in odlaganje določenih opravil se nam bo slej ko prej močno maščevalo.

(Radijsko predavanje)

LOKALNE POPULACIJE ČEBEL II

(NADALJEVANJE)

Pojem adaptacije vrst

Cuenot in Tetry sta besedo **adaptacija**, ki izhaja iz latinskega glagola **adaptare** (iz **ad** = k, proti in **aptare** = prilagoditi, urediti), označila kot »prilagoditev organizma vsem zunanjim in notranjim pogojem okolja«. V določenih pogojih in v izbranem okolju ta prilagoditev omogoča organizmu, da živi, da se obdrži in razmnožuje.

O adaptaciji govorimo v odnosu do okolja v najširšem pomenu besede oziroma o načinu življenja. Gre torej za morfološko in fiziološko usklajenost med organizmom in okoljem, v katerem živi.

Vandelu pojem adaptacija preprosto ustreza »določenemu načinu soočanja z organizirano živjo bitja v njegovih odnosih in funkcionalnih razmerjih z zunanjim okoljem ali z bitji, ki ga obkrožajo«. Lorenz smatra, da gre za »proces, ki oblikuje organizem na način, ki se ujema z okoljem, z namenom, da osebek preživi«. Za Karla von Frischa je adaptacija vendarle popolnoma usklajena s svojim ciljem; torej z ohranitvijo življenja in nadaljevanjem vrste.

Vse te definicije se ujemajo glede na trditve, da je adaptacija na okolje proces, ki vrsti omogoča, da se v ugodnih okoliščinah razvija ter si zagotovi

obstane in kontinuiteto. Adaptacija je torej značilnost, pridobljena v toku naravnega razvoja in vpisana v dedne zasnove vrste.

Tako se adaptacija izkaže za rezultat integracije med osebkami in okoljem, ki jih obdaja in v katerem živijo, se prilagajajo, razvijajo in razmnožujejo.

Sicer zelo kompleksni mehanizem adaptacije lahko na kratko označimo kot pojav, ki izhaja iz načela naravnega izbora tako, da je naklonjen bolj prilagojenim bitjem. Ob tem velja pripomniti, da se ugodno stanje adaptacije ohranja z uravnoteženo spolno selekcijo, ki deluje hkrati z naravnim izborom.

Obstajajo različne oblike adaptacije živali in rastlin. Najpogosteje govorimo o individualni, specifični, morfološki, etološki ali statistični in fiziološki adaptaciji.

Individualna adaptacija

Individualna adaptacija je stalen pojav. Prisotna je pri osebkami, ki so se prestavili ali ki so bili pristavljeni v drugačne pogoje od tistih, na katere so bili prej navajeni. Tedaj pride do dveh izključujočih se primerov: če organizem brez opaznih nelagodnosti prenaša nove življenjske pogoje oziroma nov način življenja, govorimo o **navajenosti**, če pa osebek lahko brez težav

nadaljuje življenje v okolju, ki se od prvotnega razlikuje, govorimo o **prilagoditvi**.

Toda osebkii bolje ali slabše prenašajo spremembe fiziokemičnih dejavnikov okolja. Zato jih delimo na tiste, ki se lahko upirajo velikim spremembam globine, slanosti okolja, količine vode, temperature, itd. (eurybathae, euryhalin, euryhigre, eurytherme), in na tiste, ki se spremembam ne morejo upirati (stenobathae, stenohalin, stenohygre, stenotherme).

Specifična adaptacija

Specifična adaptacija ne zaobjema samo posameznega osebka, ampak celotno živalsko ali rastlinsko vrsto, ki je sposobna živeti in se razmnoževati v okoliščinah, bolj ali manj različnih od normalnih.

Nastopi lahko v odvisnosti od zaščitnega delovanja človeka ali pa neodvisno (naturalizacija).

Med številnimi znanimi primeri specifično adaptiranih osebkov omenimo slovitega Dorifora (*Leptinotarsa decemlineata*), ki izvira iz Colorada in je preplaval Evropo potem, ko se je leta 1919 slučajno znašel med blagom, pripeljanim v pristanišče Bordeaux.

Navedimo še kitajskega raka (*Eriocheir sinensis*), ki izvira iz Kitajske, leta 1912 pa se je iz Nemčije, kamor je prišel slučajno, razširil po evropskih rekah in obalah. Trenutno ga dobimo tako na Švedskem kot v Franciji in Angliji.

Primeri naturalizacije so pri rastlinah še številnejši.

Morfološka adaptacija

Adaptacija sestoji iz prilagoditve posameznih organov različnim funkcijam. Ta tip adaptacije ustreza pravilnemu delovanju organov, ki zagotavljajo življenje osebka ali ki olajšujejo življenje organizma v takem in takem okolju. Primeri morfološke adaptacije so npr. ptičje krilo, ribja plavut ali noga žuželke, prilagojene za let, plava-

nje ali hojo. To obliko adaptacije najdemo tudi v posebnih pripomočkih: obrambnih sredstvih, varovalnih barvah, raznih izrastkih, ki služijo kot orodje, itd.

Etološka adaptacija

Etološka adaptacija označuje poseben način življenja in zaobjema različne rastline in živali, ki živijo enako. Zajedalci, podzemeljske (jamske) živali, drevesne živali, vodne rastline in živali, itd., pripadajo sicer različnim skupinam, imajo pa določeno število značilnosti, po katerih prepoznamo njihov način življenja. Lopataste okončine najdemo, na primer, pri dveh tako oddaljenih vrstah, kot sta krt (*Talpa europaea*) in bramor (*Gryllotalpa gryllotalpa*).

Zaradi etološke adaptacije prihaja do presenetljivih podobnosti med osebki, ki živijo podobno življenje, ali med organi, ki opravljajo podobne funkcije.

Fiziološka adaptacija

Meje tolerance se za isto vrsto lahko spreminjajo glede na geografsko razprostranjenost. To smatramo za fiziološko adaptacijo, medtem ko limite tolerance pri ekotipih pogosto določa genetski mehanizem.

Kot primer lahko navedemo nekatere vrste iz skupine poliketov (*Nereis diversicolor*), ki živijo v lagunah romunskega primorja že najmanj 60 let izolirani od Črnega morja; prilagojeni so na 62‰ slanosti. Če jih preneseemo v Črno morje, umrejo. Isto se zgodi, če živalice iz Črnega morja preneseemo v lagune. Ker še ne vemo, če ima mehanizem adaptacije genetsko osnovo, raje uporabljamo namesto izraza ekotip izraz fiziološka rasa.

ADAPTACIJA PRI ČEBELAH

Po Chauvinu je čebelja družina sestavljena iz serije enot, ki so v stalni interakciji. Za njihove medsebojne odnose pa je značilno kontinuirano premeščanje enih v razmerju do drugih.

Adaptacijo pri čebelah torej obravnavamo na dveh ravneh: individualni in socialni.

Individualna raven

Vemo, da čebela, tako kot ostale žuželke, poseduje nekatere fiziološke značilnosti, prilagojene določenim funkcijam: okončine za premikanje, oči za gledanje, krila za letanje, itd. Gre za morfološko adaptacijo, o kateri smo prej govorili.

Za izvrševanje posebnih funkcij pa je čebela še posebej prilagojena. Okončine ji na primer, razen za gibanje, služijo še za nabiranje cvetnega prahu — seveda z ustreznimi modifikacijami.

Pripomnimo naj, da pri čebeli obstajajo še številne druge adaptacije organov, ki služijo določenim funkcijam ali točno določeni dejavnosti. Posebne morfološke značilnosti in določenim funkcijam oziroma dejavnostim prilagojene oblike najdemo tudi pri matičah in trojih. Toda te oblike adaptacije nas ne zanimajo, kajti pri čebeli ne bomo posebej obravnavali delavk, matic ali trojev, temveč celoto vseh osebkov, ki sestavljajo družino, ne glede na kasto.

Zanima nas torej predvsem ena izmed oblik kolektivne adaptacije na okolje. To je adaptacija na socialni ravni.

Socialna raven

Čebeljo družino bomo obravnavali (po Emersonu in Chauvinu) kot »superorganizem«, ki ga sestavlja skupnost čebel, živečih v istem panju, in ki globalno predstavlja značilnosti prilagoditve na življenje v skupnosti.

Človek že zelo dolgo premešča čebelje družine v zelo različna okolja, ki se marsikdaj močno razlikujejo od izvornega. Čebela je sposobna prenašati spremembe pogojev okolja. Izkazuje se za izrazito svetovljansko žuželko. Zlahkoto se upira spremembam velikega obsega. Poznamo številne primere in nekatere tudi navajamo.

Na Finskem, v posebnih klimatskih pogojih z zelo kratkimi poletji (en me-

sec), včasih zelo nestanovitnimi in zelo dolgimi, ostrimi zimami, so se zelo dobro aklimatizirale sredozemske čebele, ki izvirajo iz Italije (A. m. ligustica) in s Kavkaza (A. m. caucasica). Toda, če se hočejo te družine obdržati v teh krajih, morajo neprestano imeti človeško zaščito, sicer ne vemo, kaj bi se zgodilo z njimi.

V Izraelu se je lokalna rasa čebel obnovila s pomočjo italijanske (A. m. ligustica), ki se je prilagodila brez težav. Gre za pospešeno adaptacijo, ki jo že lahko primerjamo z naturalizacijo. Seveda prenosa te čebele v Izrael sploh ne moremo primerjati z dogajanjem na Finskem, kjer čebel sploh ni bilo.

Italijanska čebela je sredozemska čebela, za katero je značilen dolg letni biološki cikel. Lahko prenaša spremembe paše in njen prenos v Izrael verjetno ni vplival na kako opaznejšo modifikacijo tega cikla. To je sicer najustreznejša čebela za tople kraje in večina čebelarjev jo tudi goji. Iskana je predvsem zaradi velikih sposobnosti zaleganja, ki so povezane z njenim mediteranskim režimom, in zaradi majhne nagnjenosti k rojenju. Sestavlja zelo številne družine, ki ne potrebujejo veliko nadzora. V Izraelu pa je zelo občutljiva na napade os (Vespa orientalis).

Vendar se čebela ne prilagaja povsod tako lahko.

Tako so npr. v Sovjetski zvezi opazili (l. 1958), da kavkaška čebela (A. m. caucasica) daje zelo dobre rezultate na goratem jugu, medtem ko je slabo prenašala zimska obdobja v centralnih in severnih predelih ZSSR.

V Bolgariji so enake reakcije opazili pri italijanskih čebelah (A. m. ligustica). Ugotovili so, da ta čebela ne ustreza razmeram v tej deželi, ki se trudi izboljšati svojo lokalno vrsto čebele.

Nadaljevanje sledi

UPORABA PLASTIČNIH VREČK ZA ZIMSKO IN DRAŽILNO KRMLJENJE ČEBELJIH DRUŽIN

(Poizkus skupine čebelarjev na Poljedelskem raziskovalnem inštitutu v Adelaidi, Avstralija)

Sedanji načini krmljenja čebeljih družin s sladkorno raztopino ali medom imajo pomanjkljivosti, ki močno ovirajo njihov uporabo v poklicnem čebelarstvu. Z opazovanji v poizkusnem čebelnjaku so ugotovili, da predstavlja jo plastične vrečke zanimivo rešitev. Uporabne so v panjih vseh velikosti.

Uporaba plastičnih vrečk

Za zimsko (dodatno) krmljenje so priporočljive vrečke iz polietilena, debeline 0,10 mm, ki vsebujejo med ali gosto sladkorno raztopino. Čebele srkajo skozi steno vrečke, ki ostane na videz nedotaknjena, dokler hrane ne zmanjka.

Redko sladkorno raztopino pa lahko damo v polietilensko vrečko, debeline 0,05 mm, kajti pričakujemo, da bodo čebele to hrano porabile v nekaj dneh.

Plastične vrečke, velikosti 30×45 cm, držijo 5 kg medu. Zadostujejo za 5-tedensko krmljenje velikih čebeljih družin in lahko vsebujejo 5 litrov sladkorne raztopine.

Vrečke moramo napolniti s sladkorno raztopino ali medom do polovice ali do $\frac{3}{4}$ in zrak iztisniti, preden jih zapremo. Dobro je, da vrečke zavarimo, lahko pa jih tudi preprosto zgoraj zavijemo in zavežemo.

Pomembno je, da zrak iztisnemo. Če je namreč v vrečki zrak, čebele ne morejo srkati hrane. Hrana je dosegljiva samo z zgornjega dela vrečke, zato mora biti stena na tej strani preluknjana in ves čas v dotiku s hrano.

Polne vrečke položimo na satnike in naredimo luknjice **obvezno samo na zgornjem delu!** Luknjice naredimo z iglo ali konico.

Število luknjic za krmljenje je odvisno od velikosti čebelje družine in njihove potrebe po hrani. Pri zimskem krmljenju z medom je dovolj pet ali šest luknjic, pri dražilnem krmljenju pa je potrebnih več luknjic.

Količino krmljenja povečamo z večjim številom luknjic, nikakor pa ne s povečanjem luknjic. Šest do deset čebel

se hrani istočasno pri eni luknjici; če bi bile luknjice prevelike, bi čebele padale v med. Vrečka se ne krči občutno, tako da sladkorna raztopina ali med pod pritiskom ne iztečeta. Medtem ko se čebele hranijo, se vrečka stiska in le malo hrane gre v izgubo.

Prednosti plastične vrečke

Najpomembnejše je, da plastične vrečke pomagajo čebelarju spreminjati in nadzorovati količino hrane, ki jo lahko jemljejo čebele. Posebno je to pomembno v primeru dražilnega krmljenja s sladkorno raztopino. Če namreč čebele dobijo sladkorno raztopino prehitro, se preveč razdražijo in tedaj začno iskati vir nektarja, kar pogosto povzroči rop.

Plastične vrečke nudijo idealno rešitev za krmljenje čebel z medom. V Avstraliji so določene vrste medu mnogo cenejše kot sladkor, zato je bolj gospodarno krmiti čebele z medom, ki so jim ga prej odvzeli. Lažje je tudi krmiti s tekočim medom kot s trdim medom.

Da se čim manj zadržujemo v čebelnjaku, napolnimo vrečke že doma. Ker sladkorna raztopina ali med nista v čebelnjaku niti razlika po panjih, je manj možnosti, da bi ropale čebele ali napadle mravlje.

Zaključek

Plastične vrečke so uporabljali v sezoni 1974/75 za krmljenje čebeljih družin v času paše na lucerni.

Sedaj uporabljajo ta način v poizkusnih čebelnjakih za vse vrste panjev in v vseh letnih obdobjih. Ta način je povsem prirejen potrebam poklicnih avstralskih čebelarjev in je praktičen tudi za čebelarje amaterje.

Keith M. Doull in R. A. Winn
Prevod iz Revue française
d'apiculture, oktober 1976
Prevod: Tilka Jamnik

VREDNOST MATIC

Čebelarški predavatelj Rossa podaja v reviji »Die Neue Bienenzucht« 9/76 navodilo, kako z gotovostjo spoznamo vrednost mladih matic. Takoj, ko zleze mlada matica iz matičnika, pogledajte vanj in se prepričajte, kaj je ostalo v njem. Vsak ostanek matičnega mlečka je dokaz, da matična

žerka ni trpela pomanjkanja. Če pa je matičnik prazen, matica ni dosti vredna. Seveda morate paziti, da čebele še pred vašo kontrolo niso izpraznile matičnik!

Povzel J. M.

FRANCOSKO ČEBELARSTVO PO LANSKI SUŠI

Kar se tiče proizvodnje medu v celoti, na splošno francosko čebelarstvo ni preveč prizadeto zaradi lanske suše. Svetlega (cvetličnega) medu je zelo malo, medtem ko je temnega več kot v normalnih letih, kar si razlagamo s tem, da v neugodnih letih večino rastlinskih vrst napadejo različni insekti (aphides).

Za letino je značilno pomanjkanje nekaterih kvalitet medu in svetlega medu nasploh.

Velike količine temnega medu predstavljajo problem prodaje in lahko predvidimo slabo prodajo ter težak finančni položaj pri posredovalcih in proizvajalcih.

Velike količine tega medu zahtevajo sistematično zmanjšanje ali celo ukinitve uvoza.

Področja ob Atlantski obali in gozdat predel na jz. Francije (predvsem pokrajine Bretagne in Landes) ne samo, da niso imele pridelka, ampak so izgubile tudi veliko število čebel. Slabo stanje čebeljih družin se bo še stopnjevalo v zimskem času.

Takšno stanje čebelarstva skušajo izboljšati v okviru posameznih okrožij:

- v obliki direktne pomoči za reševanje čebeljih družin - 25 FF denarne pomoči za panj (v celoti bi to zneslo 3.000.000 FF)

- v obliki pomoči za financiranje dejavnosti — dajanje posojila in odložitve anuitet mladim čebelarjem.

Povzetek iz Revue française d'apiculture, oktober 1976.

Prevod: Tilka Jamnik.

FAKTORJI, KI VPLIVAJO NA IZLOČANJE NEKTARJA

V »Čebelarjevi knjigi« (Carte Anparaouli), ki jo je v Bukarešti izdelala skupina čebelarjev, najdemo najpomembnejše faktorje, ki vplivajo na izločanje nektarja:

- prst s svojo strukturo in kemično sestavo, količino in nivojem talne vode, uporabljenimi gnojili itd. Zrnata struktura prsti z dobro fizikalno-kemično sestavo pospešuje izločanje nektarja;

- voda, kajti vsi življenjski procesi so odvisni od vode. Hranilne snovi iz prsti so lahko vsrkane in asimilirane le s pomočjo vode. Voda prispeva k izločanju nektarja, saj na suhem terenu iste rastline izločajo mnogo manj nektarja kot na normalno vlažnem terenu. Pri rastlinah, ki jih umetno namakamo ali zalivamo, se izločanje nektarja poveča 4–8 krat v primerjavi z istimi rastlinami, ki jih ne namakamo;

- obdelovanje zemlje, primerno za kulture, ki jih bomo gojili na njej;

- naraven gnoj (hlevski) in umetna gnojila (pepelika, fosfor in kalcij);

- temperatura; pri večini rastlin se začne izločati nektar pri 10° C, najbolj ugodna temperatura je med 16 in 25° C, medtem ko s povečanjem temperature upada izločanje nektarja in pri 30° C popolnoma preneha. Kadar je vroče, mnogo rastlin opoldne zaradi izgubljene vode oveni in to povzroča začasno prekinitve izločanja nektarja. Nekatere rastline izločajo nektar ob nižjih temperaturah, zato jih čebele obiskujejo le zjutraj in zvečer. Nenaden mraz povzroči, da cvetoče rastline ne izločajo več nektarja;

- vlažnost zraka; najbolj ugodna je 60 do 80 %. Dvig vlage v zraku povzroči povečanje izločanja nektarja, vendar se zmanjša odstotek sladkorja, medtem ko padec vlage povzroči zmanjšanje izločanja nektarja in poveča odstotek sladkorja. V suhem vremenu rastline izločajo manj nektarja, toda z večjo koncentracijo sladkorja;

- obilno dolgotrajno deževje izpira nektar iz cvetov;

- veter zmanjšuje izločanje nektarja, posebno hladen in suh;

- sončna svetloba omogoča transformacijo škroba v sladkor in izločanje nektarja.

Medonosne rastline je torej treba gojiti na sončnih terenih. Opazili so, da so izletavanja čebel intenzivnejša v mirnih sončnih dneh kot pa v dneh brez sonca, kar je v direktni zvezi z izločanjem nektarja.

Izločanje nektarja je odvisno tudi:

- od rastline, njene vrste, starosti, razvojne faze cvetenja, pozicije cvetov itd. Selektionisti bi morali biti pozorni na tiste vrste rastlin, ki izločajo veliko nektarja. Rastline, ki živijo več let, izločajo največ nektarja v svojem zrelem obdobju. Izločanje nektarja narašča do spolne zrelosti cveta, postopno pada proti koncu cvetenja in preneha takoj po oploditvi.

- Cvetovi, ki so na spodnjem delu

rastline, izločajo več nektarja, ker se prej razcvetijo. Cvetovi na zgornjem delu rastline se razcvetijo kasneje in ker imajo žleze za izločanje nektarja slabo razvite, izločajo manj nektarja. K temu prispeva tudi dejstvo, da se hranilne snovi iz rastline porabljajo za tvorbo sadežev in semen na cvetovih, oplojenih na spodnjem delu rastline.

Najbolj ugodno vreme, da se nektar izloča in da ga čebele nabirajo, je mirno sončno vroče vreme, s kratkotrajnim dežjem ponoči.

Čebele nabirajo tudi cvetni prah, ki je vir proteinske hrane. Nabirajo ga na približno 1000 rastlinskih vrstah. Najbolj ugoden čas je od 7. do 11. ure.

V neugodnih letih, ko rastline izločajo malo nektarja, čebele nabirajo tudi sladki listni sok ali lepljivi sok iz izločkov insektov, ki jih pretvorijo v temni med.

Avtor: Mouchamiel.
Povzetek iz La Belgique Apicole,
marec 1976.
Prevod: Tilka Jamnik.

BOJ PROTI AFRISKIM ČEBELAM S POMOČJO MATIČNIKOV KRANJSKE ČEBELE

V provinci Cordoba (Argentina) so zanimiva področja za čebelarstvo zaradi različnih medonosnih rastlin in odličnega podnebja, toda z visokim odstotkom divjih čebel.

Leta 1956 je nek brazilski strokovnjak prinesel v svojo deželo več družin afriške pasme čebel, da bi izboljšal rentabilnost čebelarstva, ki je propadalo. Več čebeljih družin je ušlo, kar je povzročilo razkropitev te pasme po vsej Braziliji in sosednjih deželah: Paragvaj, Bolivija in Argentina. V Argentini so se razkropile do 33. vzporednika.

Avgusta 1970 je avtor članka našel afriške čebele (*Apis mellifera adansonii* Latr.) na severu province Cordoba. Roji afriških čebel so ropali panje domačih čebel. Naslednje leto je število rojev afriških čebel, ki so prihajali s severa naraščalo, obenem pa tudi nevšečnosti.

Poizkusi so pokazali, da bi se lahko rešili afriških čebel s pomočjo evropskih matic, nenapadalne pasme in sigurnega izvora. Možnost, da bi afriške čebele uničili z mehanskimi ali kemičnimi sredstvi, je bila izključena zaradi velike razširjenosti čebel in težko dostopnih krajev.

V juniju 1972 so začeli z delom z 260 čebeljimi družinami, večino afriškimi. Ob koncu julija so v panj dali matično rešetko med podnico in plodišče, da bi preprečili rojenje. V prvih dneh oktobra so izvedli najpomembnejšo operacijo — odstranili so matice afriških čebeljih družin in dodali matičnike kranjske pasme (*apis mellifera carnica*) po naslednjem postopku: zgodaj jutraj so prenesli 25 do 30 panjev z zaprtimi žreli 15 do 20 m od čebelnjaka. Na mesto afriških čebeljih družin so postavili prazne panje. V vsak prazen panj so vložili 2 sata s pokrito zalego s cvetnim prahom in 2 sata z medom. Vsi sati so bili iz panja nenapadalnih čebel. Kasneje so odpri žrela prenešenih panjev. Pašne čebele so se vrnile na stara mesta in tu našle novo osirotelo družino. Popoldne so v prenešenih panjih čebele zasedale tri sate z zalego, ob tem so vsak sat pazljivo opazovali, da so našli matico in jo odstranili. Poseg je bil olajšan zaradi majhnega števila čebel — vse pašne čebele so zapustile panj — in zaradi relativno majhne napadalnosti mladih čebel, ki so ostale. Naslednji dan so v te brezmatične družine dodali matičnike čiste kranjske pasme tik pred tem, da se izležejo mladice. Deset dni po tem so pregledali družine, da bi preverili prisotnost matice in njeno zaleganje.

Rezultati: Kranjske matice — hčere, ki so se izlegle v vseh formiranih čebeljih družinah, so oplo dili tro ti afriško-kreolske ali kranjske pasme, kajti 5 km stran je bil panj kranjskih čebel.

Po dveh mesecih je bilo mogoče mirno delati v čebelnjaku, kajti večina čebel, ki so jih zalegle nove matice, je bila nenapadalna, razen 25 % družin, kjer so opazili prisotnost afriških matic (matice so bile mrtve v matičnikih) in čebele celin so potegnile zasilne matičnike. Odstranili so afriške matice iz teh družin in ponovili postopek. Z nadzorovanjem vsake družine so bili vsi njihovi matičniki uničeni in nadomeščeni z matičniki kranjske pasme. Ko so afriške čebele izginjale, so tudi matice kranjske pasme številčno naraščale; opazili so povečano nenapadalnost, povečano produkcijo medu in v čebelnjakih je bilo mogoče spet mirno delati.

Te izkušnje so izjemne vrednosti, toda v Argentini ni dovolj evropskih matic, da bi zadostili sedanjim potrebam.

Prevod: Tilka Jamnik

AVSTRALIJA

Avstralija je dežela z razvitim čebelarstvom. V pridelavi medu in voska sodi med največje pridelovalce. Iz njihove čebelarске revije je moč razbrati, da so v Avstraliji velika in najmoderneje opremljena čebelarstva.

Avstralci čebelarijo v Langstrothovih panjih. Naklade imajo 8 ali 10 satnikov. Velika čebelarstva imajo točila na 180 satov. Na sliki je točilo, ki so ga skonstruirali njihovi inženirji. Prevažajo ga iz enega čebelarstva na drugo.

Vendar tudi tu ni več tako dobre čebelje paše kot pred leti, ker je vedno več zemlje posejane z žitom in drugimi posevki. Čebelar mora zato iskati nova stojišča daleč od doma. Lansko leto so

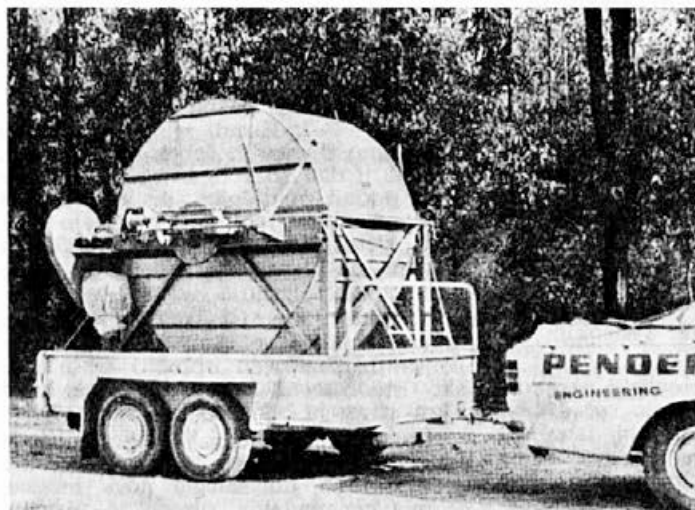
čebelarji zahtevali prepoved dostopa tujim čebelarjem.

V »Avstralskem čebelarju« lahko preberemo: Čebelar ne čudi se, če najdeš kakšno jutro tuje panje v bližini svojih. Čebele pripeljejo ponoči z dobro opremljenim tovornjakom in izginejo brez sledu. Prav tako jih odpeljejo po končani paši.

Je pač tako, kot je rekel Simon Grogg:

Za vse je svet dovolj bogat
in srečni vsi bi bili,
če kruh delil bi z bratom brat
s prav srčnimi čutili!

M. B. Nikelson La Jara
COLORADO, USA

Avstralci imajo svoje čebelarstvo zelo dobro mehanizirano. To dokazuje to točilo, ki so ga izdelali sami in ga je mogoče prevažati z majhno prikolico.

SLOVENSKIM ČEBELARJEM NA AVSTRIJSKEM KOROŠKEM

Sporočamo, da bo v ponedeljek 10. januarja 1977 ob deveti uri dopoldne v Timjah pri Celovcu čebelarско predavanje. Predaval bo prof. Edi Senegačnik iz Ljubljane. Naslov predavanja »Skozi čebelarjevo leto«. Predavanje bodo ponazarjali barvni diapozitivi.

Odbor

PRODAM

24 naseljenih AŽ panjev na 9 oziroma 10 satov. Naslov na ZČDS.

ČEBELARSKI IZLET NA GORENJSKO

V nedeljo, 26. septembra, je čebelarško društvo Laško organiziralo čebelarški izlet za člane čebelarških krožkov. Ob sedmih zjutraj smo se zbrali pred restavracijo Hum. Avtobus je kmalu pripeljal in vstopili smo. Na poti so se nam pridružili člani čebelarških krožkov iz Rinskih Toplic in iz Sedraža.

Pot nas je vodila mimo Trbovelj, kjer smo videli dimnik, ki je drugi najvišji v Evropi. Kmalu nato smo prispeli na Trojane. Kupili smo si krofe, ki so tu še posebno znani in okusni. Ko smo se okrepčali, smo pot nadaljevali in se ustavili šele na Brniku. Na Brniku smo pričakovali, da bomo videli vzlet ali pristanek letala, vendar smo se razočarali in vrnili v avtobus.

Naš naslednji obisk je veljal Radovljici. Tu smo si ogledali znamenit čebe-

larski muzej. V Begunjah smo si ogledali zloglasno kaznilnico in obiskali spomenike NOB. Iz Radovljice, kjer smo obedovali, smo se odpravili na Bled. S čolnom smo se odpeljali do otoka sredi jezera. Tu smo si ogledali staro cerkev in njeno okolico. Obiskali smo tudi rojstno hišo Franceta Prešerna. Zadnja postaja našega izleta je bil zopet Brnik. Se vedno smo upali, da bomo videli vzlet ali vsaj pristanek letala. In res nam je bila sreča naklonjena. Videli smo kar oboje.

Srečno in veselo razpoloženi smo se odpravili domov. Veselo razpoloženje se je stopnjevalo še z šaljivimi igrami na temo čebelarstva.

Z lepimi spomini smo se razšli vsak na svoj dom.

Irena Klinar

Izlet članov
čebelarških krožkov:
»Engelberta Rataja« —
Laško,
»Lojzeta Lešnika« —
Rimske toplice in
»Rudolfa Šergana« —
Sedraž. Posneto
v Dragi pri Begunjah.

ČEBELARSKI KROŽEK »ENGELBERTA RATAJA« LAŠKO

Na naši šoli imamo čebelarški krožek. Krožek obiskuje devet članov. V krožku se učimo o čebelah in o čebelarjenju. Krožek dela po učnem načrtu, ki ga je sestavila komisija pri čebelar-

skem društvu Laško. Po urniku je predvideno 16 predavanj. Predavanja obsegajo časovno 12 učnih ur, vsebinsko pa obravnavajo teorijo in prakso.

V letošnjem letu smo imeli že dvoje

predavanj o jesenskem pregledu čebeljih družin in zazimljenju čebelje družine. Predavanja so časovno usklajena glede na potrebe opravil pri čebelah. Čebelarstvo društvo Laško nam je v letošnjem letu oskrbelo tudi mali čebelnjak. V njem imamo en AŽ panj, ki je naseljen. Tega nam je podaril čebelar Jaka Kresnik iz Celja. Za darilo smo se mu lepo pismeno zahvalili in ga povabili, naj nas obišče. Te čebele člani krožka oskrbujejo, pri tem nam pomaga mentor, član našega čebelarstva društva Laško, tovariš Ivan Suša. On nam tudi predava. Čebelnjak je izdelal član čebelarstva društva Laško, tovariš Krašovec Evstahij. V krožku smo izvolili vodjo, tajnika in blagajnika. Vplačujemo tudi simbolično članarino 10 din. Vodimo tudi evidenco naših članov. Imamo tudi dnevnik opazovanja. Vsak dan je en član krožka dežuren v dnevnik. Člani krožka se udeležujemo predavanj. Čebelarstvo društvo nas vabi

na prireditve in občne zbornice, kjer poročamo o našem delu. Krožki med seboj tekmujejo, na občnem zboru društvo najboljši člane krožkov pohvali in podeljuje priznanja v obliki praktičnih nagrad. V letošnjem letu, 26. septembra, nam je čebelarstvo društvo organiziralo izlet na Gorenjsko. Ogledali smo si čebelarstvo muzej v Radovljici, muzej NOB v Begunjah, Bled, rojstno hišo Franceta Prešerna v Vrbi in letališče Brnik.

Obljubili smo si, da bomo po tem izletu napisali vtise in jih priobčili v Slovenskem Čebelarju. Čebelarstvo krožek ima tudi potrebno literaturo in naročen naš list Slovenski čebelar. Nekateri člani krožka že tudi doma čebelarimo in s pridom uporabljamo pridobljeno znanje v krožku. Veseli bomo, če se bo naš krožek tudi številčno okrepil, zato vabimo tudi druge pionirje, da se vključijo v naš krožek.

VODJA KROŽKA:
Ivan Medved

POSTAL SEM ČEBELAR

Ko še nisem hodil v šolo, sem rad opazoval mojega starega očeta, ki je imel čebele, pri njegovem delu. Imel jih je že zelo dolgo časa in bil je njihov velik prijatelj. Ko je točil med, sem bil tudi jaz zraven. Bil sem ves od medu in vse na meni se je lepilo. Ko je umrl oče, so z njim umrle tudi čebele.

Velikokrat sem hodil v ta skrivnostni čebelnjak. Kar je bilo v njem, je bila za mene skrivnost. Vse sem z zanimanjem občudoval. Večkrat še grem v stari čebelnjak, v katerem odkrivam stvari, ki jih še nisem videl.

Proti koncu minule zime so nam v šoli sporočili, da bo na šoli ustanovljen čebelarstvo krožek. Z veseljem sem se vpisal v ta krožek, ki ga vodi poštrenovalno tovariš Albreht.

Ko sem hodil vsak teden v krožek, sem se še bolj navdušil za čebele. Očistil in pobarval sem panje, ki so bili od starega očeta ter pripravil satnice. Dobil sem roj in ga z veseljem gojim. Enega mi je še podaril dober čebelar tov. Nared Anton iz Dobca pri Begunjah. Kadar imam čas, hodim okrog mojega čebelnjaka, ki ima 4 panje. V dveh so že čebelice, ki veselo brenčijo in me tudi pridno pikajo. Tovarišu Albrehtu sem prav hvaležen, ker nam je povedal toliko zanimivih stvari o teh malih, pridnih živalcih in nas navdušil za čebelarstvo.

Osnovna šola »Jožeta Krajca«
na Rakeku
Miran Jernejčič, 6. razred

VABILO

Odbor čebelarstva družine Polje vabi svoje čebelarje na letno konferenco, ki bo v nedeljo, dne 9. januarja 1977 v novi šoli v Polju ob 9. uri dopoldne.

Na predavanje, katerega bo imel tov. ing. Vidmar Uroš v nedeljo, dne 13. februarja 1977 ob 9. uri, vabimo poleg vseh naših članov tudi člane sosednjih čebelarstevskih družin.

Odbor

ČEBELARSKA DRUŽINA NEGOVO — VIDEM JE ZELO AKTIVNA

Čebelarška družina Negovo-Videm je ena izmed treh družin, ki so povezane v Čebelarško društvo Gor. Radgona. Prav te dni se pripravljajo na občni zbor na katerem bodo ocenili delo v letu 1976. Prav tako si bodo postavili naloge za leto 1977. Zelimo si, da bi bilo čimveč čebelarjev vključeno v društvo, da bi imeli zato v družbi s tem večjo veljavo.

Prihodnje leto bi radi organizirali kakšno strokovno predavanje o sodobnem čebelarjenju.

Prav tako bi želeli, da bi pridobili več bralcev naše revije Slovenski čebe-

lar. Še mnogo nam je povedal predsednik družine Jože Kramberger, ki tudi v času, ko njegove delavke mirno počivajo, rad prisluhne melodiji čebel. Dobili smo ga, ko je počival pred »starim« čebelnjakom, kot sam pravi. Ker je star čebelnjak že premajhen, gradi blizu njega novega, kjer bo v njem nekaka čebelarška šola, kjer se bodo sestajali člani čebelarške družine in si izmenjavali izkušnje pri čebelarjenju.

Ludvik Kramberger
Slebingerjev Breg
69250 Gor. Radgona

Jože Kramberger,
predsednik čebelarške
družine Negova —
Videm, pri svojih
čebelah.

SPODBUDA ČEBELARSTVU

Beograd, 1. dec. (Tanjug). — V domu sindikatov bo 4. do 12. decembra razstava »Čebelarstvo 76«. Na razstavi bo približno 110 gospodarskih organizacij čebelarjev iz vse države prikazalo več kot 700 raznih eksponatov. V okviru razstave bo tudi več posvetovanj o hranljivosti in zdravljenosti medu, mlečka in cvetnega prahu. Čebelarstvo je edina dejavnost pri nas, ki v zadnjih desetih letih stagnira. Proizvodnja medu že dlje časa znaša približno 5000 ton na leto. Odkupne cene pa so dvakrat nižje od maloprodajnih. Posamezni iz-

delki so v trgovinah tudi desetkrat dražji kot pri odkupu. Pri nas bi lahko letna proizvodnja medu znašala trikrat več. Čebelarji posebej opozarjajo na veliko posredno korist pri čebelarstvu. Ogledi na družbenih plantažah so na primer opozorili, da so jabolka in drugo sadje, če so sadje oplodile čebele, veliko bolj kakovostna in trajnejša. Razvoj čebelarstva je v marsičem odvisen od posameznih ukrepov, ki naj bi jih sprejeli v okviru novega »zelenega plana«.

DELO, 3. 12. 1976

STEFAN RAZINGAR

Meseca avgusta letos je preminul najstarejši član naše družine in društva Radovljica Stefan RAZINGAR, po domače Pengavov iz Blejske Dobrave. Dočakal je visoko starost 93 let.

Že kot mlad fant je začel čebelariti in vse do smrti ni opustil čel.

bel. Bil je prava gorenjska »grča« vedno prisoten in živahen na sestankih družine. Za njegova visoka leta je imel izreden spomin. Še pred smrtjo je lahko povedal podatke o čebelarjih izpred 60 let. Zavzemal se je za čebelarsko organizacijo, zato ni slučaj, da je bil ustanovni član čebelarske organizacije v Gorjah pri Bledu in kasneje na Blejski Dobravi. O njegovih zaslugah je za obe organizaciji zato na njegovi poslednji poti spregovoril predsednik čebelarske družine Gorje.

Poleg zvestobe do naše čebelarske organizacije je bil tudi zaslužen za ustanovitev Gasilskega društva Blejska Dobrava. Njegovo delo in zasluge za to človekoljubno organizacijo je potrdila izredna udeležba predstavnikov gasilskih društev ožje Gorenjske in v poslovnih besedah govornika, ki je orisal življenjsko pot pokojnika in mu v slovo izrekel vse priznanje.

ČD Jesenice

TOMAŽ POLKA

Le nekaj dni po smrti Razingar Stefana se je v 80. letu starosti poslovil od življenja član družine Tomaž Polka, doma iz Murove na Jesenicah. Vedno vnet in prizadeven čebelar je še teden dni pred smrtjo delal načrte, kako bo oskrbel čebele v letošnjem letu, da bodo čimbolj zdrave in v redu prezimile. Nihče od članov ni pričakoval tako nenadne smrti. Vedno dobro razpoložen je bil na sestankih družine prisoten in kaj rad je iz svoje dolgoletne prakse svetoval mlajšim čebelarjem in prenašal svoje izkušnje drugim. Čebelaril in član čebelarske orga-

nizacije je bil vse od leta 1925, stalno aktiven in prisoten na sestankih in prireditvah družine. Njegova prizadevnost bo poplačana s tem, da čebele ne bodo osamele in bo skrb o njih prevzel njegov sin.

Oba umrla člana bomo ohranili v najlepšem spominu.

Čebelarska družina
Jesenice

HENRIK KRAJSEK

V najlepšem mesecu juniju, ko so bile njegove čebelice v največjem delu, nas je za vedno zapustil naš dolgoletni član upravnega odbora čebelarskega društva Radeče. Rodil se je 7. 11. 1907 na Dobovcu nad Trbovljami. Nepričakovana smrt naše-

ga zvestega člana je nas čebelarje še toliko bolj prizadela, ker je nam vedno rad odstopil prostor, v katerem smo imeli sestanke, predavanja in občne zbornice. Bil je dobrosrčen in gostoljuben, rad je razdal svoje znanje in izkušnje ostalim čebelarjem.

Njegove čebelice bo naprej opravljal njegov sin.

Počivaj v miru in lahka naj ti bo domača zemlja, katero si s takim veseljem vse življenje obdeloval.

Dragi Henrik, nam čebelarjem boš ostal vedno v lepem spominu, hvaležni pa smo ti za svoje plodno in nesebično delo v čebelarskem društvu.

Čebelarsko društvo
Radeče

IVAN HITI

Dne 10. 6. 1976 nas je nepričakovano zapustil naš dolgoletni član čebelarskega društva Radeče, Ivan Hiti. Rojen je bil 12. 8. 1914 v Savinjski dolini. V Radeče se je preselil pred drugo svetovno vojno. Pred 30 leti je pričel čebelariti v kraničih,

ker pa je bil mizarški mojster, je panje sam izdeloval. Kasneje je izdelal A. Ž.

panje in s temi je čebelaril dokler ga ni iztrgala iz naše sredine kruta smrt. V lepem toplém sončnem dnevu, ko je bila narava vsa v cvetju, ko so se čebele z brenčanjem težke, napolnjene z medom, vračale v svoje domove, smo se čebelarji Radeč poslovili od našega dolgoletnega in zvestega člana.

V času, ko so odhajali svojci, sorodniki, ostali prijatelji in znanci v Radeče k pogrebu, so se tudi njegove čebele usule iz panjev in rojile, kakor da ga hočejo tudi one še enkrat videti in se posloviti od svojega zvestega gospodarja.

Danes našega člana, čebelarja Ivana, ni več med nami. Žal nam ga je in pogrešali ga bomo, mi vsi čebelarji, ki te bomo ohranili v lepem spominu.

Naj ti bo lahka domača zemlja.

Čebelarstvo društvo Radeče

VILIBALD ČERNIGOJ

Nepričakovano smo izvedeli žalostno novico, da se je 11.10.76 smrtno ponesrečil z mope-dom, ko se je vračal od svojih ljubljenskih čebelic, član našega društva VILIBALD ČERNIGOJ, star 62 let iz vasi Gorenje pri Lokavcu.

Ceprav je začel čebelariti 1976. leta se je takoj aktivno vključil v našo organizacijo in v tem kratkem obdobju je bil član upravnega odbora, blagajnik ter pomagal pri kuhanju voščin, izdelavi satnic in priskočil na pomoč raznim čebelarjem.

Dragi Vilibald, počivaj v miru in naj ti bo lahka slovenska zemlja.

Č. D. Ajdovščina

MEDNARODNI ČEBELARSKI SIMPOZIJ O MEDU

Praktični zapisi o tehnično-znanstvenih kriterijih za zavarovanje naravne sestave medu.
Bologna, dne 25.—27. 1. 1977

PROGRAM

Torek, 25. 1. 1977

- Od 9. do 10. ure
Ob 10. uri
(Palazzo della e dei Congressi — piazza della Costi — tuzione 4)
Prijava in izdaja materiala udeležencem simpozija.
Otvoritev simpozija.
Otvoritveni nagovor predsednika APIMONDIE, prof. V. Harnaja.
Uradni pozdrav.
- Od 11. do 13. ure
PRVA SEJA
Predavanje:
Girotti A., Piana G., Porrini D., Vangelisti G. (Italija) — »Nastanek in pridobivanje medu«.
Znanstvena obvestila.
Diskusija.
- Od 15. do 18. ure
DRUGA SEJA
Predavanja:
Gonnet M. (Francija) — »Obdelava medu«: Kontrolirano utekočinjenje, Pasterizacija in kristalizacija.
JAHIMOWICS Th. (Avstrija) — »Med in njegovo razmerje proti lastnostim, predpisanim v živilskih zakonih«.
Znanstvena obvestila.
Diskusija.

Sreda, 26. 1. 1977

- Od 9. do 13. ure
Tretja seja
Predavanje:
DUISBERG H. (BRD) — »Pekiranje in uskladičenje medu za maloprodajo in industrijo«.
Znanstvena obvestila.
Diskusija.
- Od 15. do 18. ure
Četrta seja
Predavanje:
HARNAJ A. C. (Romunija) — »Razvoj čebeljega pribora za obdelavo medu«.
Znanstvene objave.
Zaključne diskusije in zaključek simpozija.

Cetrtek, 27. 1. 1977

Ob 9. uri Odhod z avtobusom inštituta na obisk firme LEGA v Faenzi.
Ob 13. uri Kosilo v tem kraju.
Ob 15. uri Povratek v Bologno. Obisk čebelarkega podjetja in inštituta.

Uradni jeziki simpozija so: italijanščina, francoščina, angleščina in nemščina.

Prijavnina znaša 25 US dol. in z njo prejmeš povzetke predavanj, mape za podloge za obisk plemenit-nih postaj in za sprejem aktov simpozija.

Agencija »Wagons lits« (Cook) — via Amendola 10-40121 Bologna, sprejema rezervacije udeležencev simpozija.

Za nadaljnja navodila in informacije se obrnite na:

Narodni inštitut čebelarstva — Istituto Nazionale di Apicoltura, Via S. Giacomo 9 — 40121 Bologna, Italia.

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE IMA NA ZALOGI:

	din
Sodobno čebelarstvo (Knjiga o čebelah) — 430 strani	40
E. Herold: Čebele in zdravje	66
L. Debevec: S čebelami in čebelarji skozi stoletja	4
F. Šivic ing.: Gozdno medenje in proizvajalci mane	12
Jože dr. Rihar: Čebelarjenje v nakladnem panju	49
Stane prof. Mihelič, Viktorijan Demšar, Jože Stabej, Peter Pavel Glavar in Matej Furlan:	
Ob 200- letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu — 335 strani — vezana za člane	40
za nečlane	50
Barvne razglednice panjskih končnic z različnimi motivi v ličnih ovojih po 10 kosov (voščilne karte)	10
Razglednice Antona Janše (akadem. slikarja B. Jakca)	1
Velike barvaste razglednice naše plemenitne postaje na Zelenici	2
Lične barvaste značke s čebeljo matico	10
Čebelarke izkaznice	0,50
Kartotečne kartice	
Razni pisci: Bolezni in zastrupitve čebelje družine (2)	člani 15 nečlani 20

Zdravila:

Folbeks za dimljenje čebel proti pršici in krpljam — v zavitkih po 50 lističev.	35
Phenothiazin proti krpljam	10

Najboljše in najprimernejše naročilo je s položnico na naš čekovni račun št. 50101-678-48636. Za poštnino dodajte 5 din za manjše, 8 din za večje pošiljke.

Uprava ZČDS

OBVESTILO

Medobčinska zveza čebelarskih druščin Maribor obvešča čebelarke družine in Čebelarska društva Koroške in Pomurske regije, da bo tečaj za čebelarke preglednike dne, 28. ob 16. uri in 29. januarja 1977 ob 8. uri na Kmetijski tehniški šoli Vrbska 30 Maribor.

Organizator je ZČDS ob sodelovanju Mariborske čebelarke zveze.

IO MZČD MB